

12te Aarg.

1881.

21de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af N. Thronsdan.

28de Februar — 4de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig uddragt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa de 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subscribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **K. Thronsen**, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

M. S. Hasjel har et fuldtændigt Oplag af gode Grocerivarer, fra norsk Lørfisk til fransk Sultetoi. Godt Udvælg af Stentoi, Glasvarer og Lamper — Cigarer, Tobak og Piber — Kolonialvarer, Specerier, preserveret Frugt og Fisk, Fedevarer, Fiskevarer og Trævarer, samt Mel og Kreaturfoder; Alt til Dagens billigste Priser.

Decorah, Iowa.

Indhold af 18de Bind (1879 II.) af „For Hjemmet“.

„Kun dagligdags er al din Dont“. — Hugenotterne som Galeislaver. — Japaneerne. — Den gamle Thepotte. — Brev til Lazard fra en tyrkisk Kadi. — Sokrates's Fængsel og Død. — Strøtanter. — Jøderne i Konstantinopel. — Gaader og Oplosninger. — Blandinger. — Pater Klemens. — Buggesang. — Gustav Vasas Historie. — Prinds Louis Napoleon's falden. — Møllen og Bækkene. — Jordklodens Jndre. — Giv Gud Æren. — Til Ungdommen. — Smaa historiske Notitser. — Den gamle Mand og Præsten. — Læsefrugter — Ved det døde Hav. — Hvad hedde den barmhjertige Samaritan? — Sønnen i rette Tid. — Washington's Majimer. — Kimbrev fra navnkundige Mænd. — Insekternes Musselstørke. — Verdenspostvæsenet. — Benedetto Marcelli. — Fra Madagaskar — Til Belønning af en Anekdote, som fortælles om Pascal. — Mærkelige Tal. — Evang. lutherisk Folketalender, anmeldt. — Til Professor M. J. Monrad. — John Maynard.

Bindet bestaar af 12 Hefter, 356 Sider, samt Titelblad og Register og sendes portofrit for \$1.00.

K. Thronsen,

Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

12te Aarg.

28de Februar 1881.

4de Hefte.

Dr. Martin Luther.

(Af E. G. W. Keyl).

(Fortsættelse).

Man kan let tænke sig, at Luther under saa mange Arbeider havde kun liden Tid til Hvile; dog undlod han ikke aldeles at søge saadan for at faa samle ny Styrke, inden han vendte tilbage til sine Arbeider. I store Herrers og vrtesløse Folks Fornoielser, som han kalder Jagten, fandt han kun Misfornoielse og tog derfor sjelden Del deri. Derimod besøgte han undertiden gode Venner i Omegnen, for hvem han ofte var ukjendelig, klædt som Ridder med langt Skjæg og Sverdet ved Siden, ja, han reisste endog engang hemmeligt til Wittenberg, for han endnu flyttede did tilbage.

Dette gjorde han ved følgende Anledning. Efter at alle Satans Forsøg paa at undertrykke det Evangelium, som nu godkjendes, hidtil havde ført til det modsatte, nemlig dets videre Udbredelse, saa forsøgte nu Satan det paa anden Vis og opvakte Splid og Forargelse inden Luthers egen Menighed. Augustinermunkene i Wittenberg havde nemlig under Luthers Fraværelse, men med hans Bifald, affkaffet den pavelige Messe og igjen indført den rette kristelige Messe eller Herrers hellige Nadverd. Da begyndte

Dr. Carlstadt, for hvem det syntes at gaa for langsomt med Reformationen, at indføre en forargelig Frihed, idet han med sine Tilhængere netop under Julefesten kastede ud Billeder og Crucifixer af Kirkerne, tillod Folket selv at tage den hellige Nadverd paa Alteret, og drev meget lignende Uvæsen. Da nu Alt, man gjorde for at standse dette Uvæsen, var forgjæves, saa kaldte Luthers Menighed ham tilbage med indtrængende Bøn, og han ilte strax tilbage til Wittenberg i Marts 1522 trods al Fare for ham, som var bannsat af Paven og erklæret i Rigets Aagt af Keiseren; og ved otte Prædikener, som han nu holdt Dag for Dag i en Uge, oprettede han igjen den forstyrrede Kirkefred. Selv Carlstadt, hvem Luther behandlede med al mulig Skaanfæl, forholdt sig nu i nogle Aar udvortes rolig, om han end i Stilhed bar bittert Nag mod Luther. Saadanne falske Brodre gjorde Evangeliet endnu mere elade end dets aabenbare Fiender.

Fra denne Tid blev Luther i Wittenberg, og Ingen vovede at tilføie ham noget Ondt. Han skrev i dette Aar blandt Andet meget skarpt mod den uandelige

Geistlighedens ugudelige Væsen; han refse dem saavel for deres falske Lære som for deres forargelige Levnet og formanede dem til Bød. Men han skaanede heller ikke Konger og Magthavere. Thi da Kong Henrik VIII af England havde ladet udgaa et skarpt Skrift mod Luthers Skrift „om Kirkens babyloniske Fangenskab“, saa affærdigede Luther denne stolte og uvidende Forsvarer af den pavelige Afsthyelighed med saa djerde Ord, som han fortjente. Sandsynligvis havde en lærdere Mand end Kongen forfattet Skriftet, og Luther formodede, at det var den berømte Erasmus.

For alle sine Arbejder for Guds Kirke, hvori Luther langt overgik alle sine Medarbejdere, søgte han dog ingen timelig Løn. Hans aarlige Løn i 1523 beløb sig ikke til mere end 20 Kroner i vore Penge*) i det Hele. og dog vilde han ikke kræve mere; og naar han bad om Noget, saa var det alene om Hjælp for Andre; ja, han var under alt sit Arbejde saa medlidende, at han uddelte igjen rigeligt til de Nødlidende af det, som blev stænket ham. Ogsaa for sine talrige Skrifter tog han ikke den ringeste Betaling; og dette gjorde han, som han selv siger, for sin kjære Herres Jesu Kristi Skyld, der ogsaa for Intet havde udøst sit Blod for ham. Des rigeligere velsignede Gud ham selv og ved hans Arbejde mange Tusinde med al Slags aandelig Velsignelse i himmelske Gaver ved Kristum.

Paa saadan Velsignelse var ogsaa Aaret 1523 saare rigt. Rummet tillader os ikke her at omtale alle de Skrifter, som han i dette Aar udgav; vi skulle derfor alene omtale tre af de vigtigste. Disse ere: „Grund og Aarsag af Skrif-

*) Det bør dog erindres, at man paa den Tid fik langt mere for en Krone end nu er Tilfældet.

Red.

ten for, at en kristelig Menighed har Ret og Magt til at bedømme al Lære, at kalde Lærere samt ogsaa at ind- og affætte dem.“ Videre: „Sendebrev til Raadet og Menigheden i Prag, hvorledes man skal udvælge og indsætte Kirkens Tjenere.“ Dette Skrift udvidede Luther siden tre Aar derefter, og efter dette blev Gudstjenesten indrettet først i Wittenberg og siden paa mange andre Steder, saa at dette Skrift er at anse som Grundlaget for alle lutheriske Agender. Ogsaa lagde Luther ved sine uovertræffelige Kirkesange Grunden til den rige Salmestaf, som saa herligt udmærker den lutheriske Kirke.

I Aaret 1524 voldte de saakaldte himmelske Profeter, ogsaa kaldte Gjenøbere, Luther megen Sorg og Møie. De roste sig af umiddelbar guddommelig Aabenbaring, talte kun altid om Skriftens Aand, som de alene mente at have, og foragtede det skrevne og prædikede Guds Ord som et dødt Bogstav. De forstædede Barnedaaben og al Slags kristelig Orden, og misbrugte overhovedet Friheden til Ondskabsskjul, men alt dette under det stussende Foregivende, at de vilde gjøre den spagt begyndte Reformation stærkere og kraftigere. Ved sin fanatiske Begeistring opbidse de den lettroende Mængde; ikke saa kaldt ganske af fra Guds Ord; Andre holdt idetmindste Luthers Lære for mistænkelig. Dette Uvæsen havde allerede udbredt sig i Aaret 1521 fra Zwicau til Wittenberg. Fremfor Alle prædikede Thomas Münzer denne ugudelige Lære, og siden, fra Aaret 1524, gjorde Carlstadt dette paany; denne var desuden den Første, som bragte den sjælefordævelige Lære paa Bane, at Kristi Legeme og Blod ikke væsentlig er tilstede i den hellige Nadverd og folgelig heller ikke nydes med Munden. Luther søgte

nu ved Guds Ords Hjælp at forstyrre dette de „himmelske“ Profeters Uvæsen; han prædike for Folket paa flere Steder og indlod sig paa at samtale med de Førførte. Men alt dette var ikke alene ganske forgjæves, men i Orlamünde var endog Folkets Raseri mod Luther saa stort, at han maatte ile ud af Staden, medens Nogle løb og streg Forbandelser efter ham og ønskede, at han maatte brække sin Hals, før han kom ud af Staden. Alt, med hvilken dyb Sorg maa ikke Luther have seet disse og andre Frugter af det Ukrud, som Fienden havde faaet, medens Luther selv alene havde faaet den saliggjørende Læres gode Sæd! Dog blev han ved trostigt og des fyrri- gere med sin Gjerning at oprykke Ageren, og Gud gav hans Plantning og Blanding herlig Trivsel paa mange endog langt borte liggende Steder. Derover udtaler han sin hjertelige Glæde i flere Breve; og han opmuntrer de nye Befjendere ligesaavel til Standhaftighed i Evangeliet, som han ogsaa kraftigt trostede dem i Alt, som de derover maatte lide. I dette Aar 1524 var det ogsaa, at Luther ganske forlod Klo- stret, efter at alle andre Munkke allerede før havde gjort det. Han aflagde nu ogsaa sin Munkelappe, som han havde haaret i 18 lange Aar, og betraadte 20de Søndag efter Trinitatis Prædikestolen med en sort Præstekjole (slig som luther- ske Præster endnu pleie at bære den), hvortil Kurfyrsten havde skjænket ham Klæde.

Men Satan pønsede paa nye Midler, hvorved Luthers Navn skulde bestjæmmes og hans Lære undertrykkes eller idetmindste gjøres foragtet; thi ligesom de „himmelske Profeter“ havde misbrugt den kristelige Frihed til Stalkessjul for kirkelig Tøilesløshed, saaledes misbrugte nu de oprørke Bønder den til borgelig Tøiles-

løshed; ja, det Sidste var kun en Frugt af det Første; thi Hovedet for de „himmelske“ Profeter, Thomas Münzer, som kaldte sig „Guds Tjener med Gibeons Sværd“, var det, som vidste at ophidse Gemutterne formedelst Undertrykkelser ved ganske urimelige Paalæg, saa at Bøndeoprøret allerede udbrod i Schwaben 1523 og udbredte sig i det følgende Aar som en raakt omsiggribende Ild gjennem Franken, langs Rhinen, til Thüringen og over mange af Tydslands Egne. I Begyndelsen vendte Bønderne sig til Luther, og nogle valgte ham til Voldsgiftsmand. Luther viste sig her hverken som en Bondetjener eller Fyrstetjener, men som en Guds Tjener. Han fandt vistnok, at mange af Bøndernes Krav vare retfærdige og billige. Den første Besværing var denne: „Det er vor Besværing, at vi herefter maa faa Magt og Bælde til, at den hele Menighed selv kan vælge og udkaare sin Præst, og Magt til at afsætte ham, hvis han opfører sig utilbørligt;“ herover afgang Luther blandt Andet den Erklæring: „Denne Artikel er rigtig. Retten til at udvælge en Præst kunne I ikke aflaa med noget Stuk af Ret. Imod dette kan og skal Dyrigheden Intet gjøre. Ja, Dyrigheden skal ikke blande sig ind i, hvad Enhver vil tro og lære, Evangelium eller Løgn, det er nok, at den hindrer, at der læres Oprør og Ufred“. (Luth. Werke, Halle XVI 64,48; v. Gerlach VII 157). Dog viste Luther ogsaa Bønderne, hvor urigtigt de handlede ved sin Voldsomhed. Han skrev til dem: „Hvis Eders Forestagende skulde være rigtigt, saa vilde Enhver komme til at blive Dommer over den Anden, og der blev ikke længere nogen Dyrighed, Orden eller Ret i Verden, men alene Mord og Blodsudgydelse. Thi saajnart En saa, at Nogen gjorde ham Uret, vilde han strax gribe fat og

selv domme og straffe ham. Er nu det ubilligt og ikke til at taale af en enkelt Person, saa er det ogsaa endnu mindre til at taale af en hel Hov og Sværm. Det siger jeg Eder rent ud, mine kjære Venner, for troligt at advare Eder, at I i denne Sag have givet Slip paa det kristne Navn og den kristelige Kets Kos. Thi, haver Ket saa meget I ville, saa bør det ingen Kristen at storme og stride, men lide Uret og taale det Onde; der bliver intet Andet af (1 Kor. 6, 7.). Da I selv ville forsvare Eders Sag og ikke lide Bold og Uret, maa I gjøre og lade, hvad Gud ikke forhindrer Eder. Men det kristelige Navn, det kristelige Navn, siger jeg, lader det fare, og gjør ikke det til Skalkessjul for Eders utaalmodige, ufredelige, ukristelige Forehavende. Kristne stride ikke selv med Sværdet, eller med Bøsser, men med Kors og Lidelse, ligesom deres Hærfører Kristus ikke fører Sværdet, men hænger paa Korset. Derfor bestaar Eders Seier ikke i Overmagt, Herstermyndighed og Vælde, men i Underkastelse og Vanmagt (2 Kor. 10, 4.)."

At Luther dog ikke ved denne Leilighed i fjerneste Maade viste sig som Smigrer af Tyrsterne, det fremgaar tydeligt af, hvad han i samme Skrift ytrer mod Tyrsterne. Han siger deri: „For det Første have vi ingen paa Jorden saa meget at takke for saadant Uraad og Oprør som Eder, Tyrster og Herrer! men især Eder, blinde Visper, taabelige Præster og Munte, som endnu til den Dag idag ere saa forstøffede, at I ikke ophøre med at true og rase mod det hellige Evangelium, om I end vide, at det er ret, og I ikke kunne modbevise det. Der-til gjøre I ikke mere i det verdslige Regimente, end at I skalte og valte og udfuge, for at I kunne leve i Eders Pragt og Hoffærdighed, indtil den fattige

almindelige Mand ikke længer kan bære Tyrderne. Sværdet hænger eder over Halsen; endnu mene I, at I sidde saa faste i Sadelen, at man ikke vil kunne røre Eder. Saadan Sikkerhed og forstøffet Forbovenhed vil bryde Eders Hals; det ville I saa at se. Jeg har for mange Gange forkyndt Eder, at I skulle tage Eder ivare for det Sprog, Salm. 107, 40.: „Han udøser Foragt over Tyrster“. I stræbe derefter og blive slagne paa Hovedet; der hjælper ingen Advarsel og Formaning derfor. Velan, da I ere Marsagen til saadan Guds Fortørnelse, saa vil den uden Tvivl udgaa over Eder, om I ikke bedre Eder, medens det endnu er Tid. Tegnene paa Himmelen og Underne paa Jorden gjælder Eder, kjære Herrer. Intet Godt tyde de Eder; intet Godt vil vederfares Eder. Thi det skulle I vide, kjære Herrer! Gud gjør det saaledes, at man ikke kan og ikke vil og ikke skal længe taale Eders Raseri. I maa blive anderledes og boie Eder under Guds Ord; gjør I det ikke paa venlig, villig Vis, saa maa I gjøre det paa voldsom og forfærdelig Uvis. Gjøre I ikke dette med Bønderne, saa maa Andre gjøre det, og om I ihjelslaa dem alle, saa ere de endnu ikke slagne; Gud vil opvække andre. Thi han vil slaa Eder, og I blive slagne. Det er ikke Bønderne, kjære Herrer, som sætte sig op imod Eder; det er Gud selv, som sætter sig op mod Eder og hjem søger Eders Raseri. Naar jeg havde Lykt til at hevne mig paa Eder, saa kunde jeg nu le for mig selv og se paa Bønderne eller ogsaa slaa mig til dem for at hjælpe til at gjøre Sagen endnu værre. Men derfor skal Gud bevare mig som hidtil! Derfor, mine kjære Herrer, enten I ere Venner eller Fiender, beder jeg underdanigst, forogter ikke min Trost, som jeg end er et fattigt Menneske! For-

agter hellerikke dette Oprør! det beder jeg Eder. Ikke at jeg agter det eller frygter for, at de skulle blive Eder for mægtige, vil og ikke, at I derfor skulle frygte for dem; men frygter Gud! ser hans Naade an! Vil han straffe Eder, som I har forstjent, som jeg frygter for, saa straffer han Eder; og om Bønderne vare hundrede Gange færre, han kan vel gjøre Stene til Bønder, og omvendt, og ved en Bonde kan han myrde Hundreder af Eder, saa at alle Eders Harnister og al Styrte vil blive for lidet. Begynder ikke Strid med dem; thi I vide ikke, hvad Enden bliver! Søger først med det Gode! De have opstillet tolv Artikler, blandt hvilke nogle ere saa billige og retfærdige, at de for Gud og Verden opfordrer Eder til Lemfældighed og gjøre Ordet i Salmen 107, 40. sandt for Eder, at de udøse Foragt over Fyrsterne. Den første Artikel, som de begjære, at saa høre Evangeliet, og Ket til at vælge Præster, kunne I ikke afflaa med noget Skin. De andre Artikler, som angaa legemlige Bepøringer og deslige, de ere jo ogsaa billige og rigtige. Thi Øvrigheden er ikke indsat derfor, at den skal søge sin Nytte og vække Modvillie hos Under-saatterne, men for at befordre Under-saaternes Nytte og Bedste. Nu er det jo utaaleligt i Længden saaledes at skatlægges og udsuges. Hvad hjalp det, om en Bondes Ager har ligesaa mange Penge som Halm og Korn, naar Øvrigheden da tog saa meget mere deraf for dermed altid at forage sin Pragt, og derved forøde deres Gods til Fornøielse, Fraadseri, Drukkenfab, Byggearbejder og deslige, som om det var Åbner? Man maatte indskrænke Pragten og formindste Udgifterne, saa at den fattige Mand ogsaa kunde beholde Noget". (Se Luthers Formaning til Fred angaaende de tolv Artikler fra Bønderne i Schwaben

1525. Luth. Werke Halle XVII. 58; v. Gerlach VII, 154, 58.).

Dog ikke alene skriftligt søgte Luther at stille Stormen. Han reiste ogsaa personlig til Thüringen og søgte her ved Prædiken at holde det truende Uveirs Udbrud tilbage; men det lykkedes ham kun her og der og paa en kort Tid. Bønderne bleve tilsidst saa rasende mod ham selv, da han ikke vilde godkjende Alt hos dem, at han to Gange kom i Livsfare. Ved ingen Formaning lode de sig bringe til Besindelse; meget mere æggede de hinanden mere og mere til alleslags Voldsomheder. Hvor de fik Magten, affatte de uden videre Øvrigheden, røvede, plyndrede, skjændte og brændte, hvor de kom, og forstyrrede over 200 Slotte og mange Klostre. Nu udgav Luther det yderst strenge Skrift: „Mod de oprørste og morderste Bønder“, og befalede Sagen i Guds Haand. Fyrsterne, hvis fredelige og gode Forestillinger alle vare forgjæves, og hvilke Münzer forhaaned paa den raaeste Maade, forenede sig endelig for med Vold og Vaaben at standse den indbrydende Ulykke. Saa blev da den hele Hob af oprørste Bønder, 8000 Mand stærk, dels opreven, dels fangen ved Frankenhäusen den 5te Mai 1525, og Münzer blev derpaa halshugget. Skjønt Luther havde anet denne Sagens Udgang, saa hærer han dog ikke Skylden for den saavel paa den ene som paa den anden Side begangne Grusomhed og det udgydte Blod; thi Oprøret optom ikke ved Luthers, men ved Münzers Lære, ikke i lutherste, men i pavelige Lande, ikke saa meget ved religiøse, som ved borgerlige Undertrykkelse; ogsaa Luther havde fra Begyndelsen formanet begge Parter paa det Åborigste til at indgaa godt Forlig og frimodig reffet begge Parter for deres Uret. Luther har herved bevist sig som en Guds Tjener med Sand-

heds Ord, med Guds Kraft, med Retferdigheds Vaaben til høire og venstre Side, under Tre og Banære, under ondt og godt Rygte, som (den der kaldtes) Forfører og dog var sanddru (2 Kor. 6, 7, 8.).

Paa den samme Dag, da Bondeoprøret fik sin Ende, den 4de Mai 1525, fik Luther og den hele lutherste Kirke dyb Sorg formedelt den fromme Rysfyrste af Sachsen, Fredrik den vises Død, hvilken da stiltes fra denne Verden, med Bekjendelsen paa Kristum, i sit 63de Aar, og ved hvis Begravelse Luther holdt to herlige Sigprædikener over den trøstelige Artitel om Kjødets Opstandelse, over 1 Thess. 4, 13—18. Kurværdigheden fik nu den Af dødes Broder, Johan den Bestandige, der tog sig endnu bestemtere og ivrigere af Reformationsverket og holdt ogsaa Luther i hoi Tre.

Luther havde før denne Tid allerede skrevet meget fortræffeligt om Tggestanden og vist, at den er en guddommelig Anordning og tilladt for alle Menneſter, og at derimod Klosterløfter, som forbyde den, alene ere menneſkelige, altsaa kraftløse Vænter. Han havde ogsaa raadet andre Klosterfolk til trostigt at bryde disse Vænter, og det med god Virkning. Nu besluttede han sig hurtigt til selv at gjøre det samme. Han giftede sig i Sommeren (den 13de Juni) 1525 i sit 42de Aar med en Klosterjomfru Katharina von Bora (dengang 26 Aar gammel), der to Aar i Forveien havde forladt Klosteret og ved Læsning af Luthers Skrifter overbevist sig om Retmæssigheden af dette Skridt. — Bugenhagen var den, som forrettede deres Vielse.

Luther giftede sig især efter sin gamle Faders Ønske og for i Gjærningen at stadfæste sin Lære, da han selv havde saa stort Øjs i Evangeliet og endnu fandt saa mange skrobelige Hjerter. Han be-

vidnede selv, at Gud havde pludselig ført ham ind i Tggestanden, medens han tænkte paa ganske andre Ting; „thi jeg føler“, skrev han, „høerken kjødelig Kjærlighed eller Lidenskab, men har en god Villie og Behagelighed i Tggestanden som Guds Skabning og Ordning“. Luther forudsaa vel, at hans Fiender vilde udøse sin Bagtalelses Gift over hans Tggestab, ja det undgik ikke hans Opmærksomhed, at selv hans bedste Venner i Begyndelsen vilde misbillige hans Forhavende; men dog udførte han, Djævelen og Verden tik Trods, hvad han allerede tidligere bestemte havde erklæret; han vilde nu indtræde i Tggestanden, om han saa skulde lade sig vie paa sit Dødsleie. Maatte end selv hans Venner mene, at det var bedre, at Luther blev ugift, da ellers hans Fiender vilde gribe den bedste Anledning til at laste Reformations Gjærningen, saa tænkte dog Luther anderledes. Det var ham vigtigere at styrke de Skrobelige i Troen og at stadfæste den kristelige Frihed og Evangeliets Sandhed, end ikke at forarge den blinde, forhærdede hylfeste Fiende, efter Gal. 4, 5. Han skriver: „Jeg har ogsaa taget en Konne til Tgte; jeg havde heller ingen vigtigere Grund, end at jeg vilde gjøre Djævelen og hans Slæng, de store Hanser, Fyrster og Bisper til Trods, hvilke komme i Kaseri, fordi de ville, at de geistlige Personer skulde være fri. Jeg vilde gjerne gjøre dem endnu mere Forargelse, naar jeg kun vidste noget mere, som var Gud til Behag og dem til Fortrydelse. Men naar nogle Skrobelige forarge sig derover, det er ikke vor, men Tyrannernes Skyld, som lægge Hinder for Evangeliet, saa at det ikke kan naa til at undervise de Skrobelige; derfor maa de svare derfor. Ogsaa naar det kommer dertil, at kristelig og gudelig

Frihed bliver under trykt eller skjændet, er denne Sag mere at lægge Mærke til end de Skrøbelige. Thi Guds Ord er mere magtpaaliggende end den ganste Verden. (Luth. Werke, Halle X. 963—64).

Intet af de Skandfrifter og Spottefrifter, som kom ud i Anledning af Luthers Giftermaal, værdigede han et alvorligt Svar; det var nok for ham, at han havde en retfærdig Sag og en god Samvittighed. Luthers nye Modstandere stemme ogsaa i denne Sag alene op igjen den gamle Vise, eller lægge ny Løgn til; thi for de Urene og Bantro er intet rent, men baade deres Sind og Samvittighed ere urene. (Tit. 1, 15.). Men det latterligste og Taabeligste er det ofte gjentagne Foregivende, at Luther alene har iverksat Reformationen, for at han kunde faa gifte sig. Visstelig kunde han have opnaaet dette for billigere Kjøb; han kunde have sparet sig for alle de Kampe, hvorom der hidtil har været Tale. Thi naar Paven allerede havde tilbudt ham et rigt Bispedømme og store Pengesummer, om han kun vilde tie, saa vilde han langt hellere have forundt ham under disse Betingelser at gifte sig med en fattig Nonne.

Ved Slutningen af dette Affnit ville vi endnu kaste et Blik paa Luthers Egtestand og Husstand. Han stræbte efter med al Flid at udøve, hvad han lærte derom skriftligt og mundtligt efter Guds Ord, saaledes at han som en ret Bisp vel forestod sit eget Hus (1 Tim. 3, 4.). Han og hans Hustru elskede og ærede hinanden hjerteligt. I dette Egteskab skjænfede Gud dem sex Børn: Johannes, Elisabet, Magdalena, Martinus, Paulus og Margaretha, altsaa tre Sønner og tre Døtre. Disse Børn skaffede Faderen mangen fornoielig Stund under hans Betyrning for Kirken. Han elskede dem paa det ommeste, opdrog dem

troligt i Gudsfrugt og Herrens Formaning, læste med dem dagligt de ti Bud, den kristelige Tro og Fadernor. Men han spogte ogsaa ofte venligt med dem og var et Barn med Børnene. Vi kunne ikke Andet end indtage et Brev, som Luther skrev til sin lille Søn Johannes; det lyder saaledes:

„Naade og Fred i Jesu Kristo, min kjære Søn! Jeg ser gjerne, at du lærer godt og beder flittigt. Gjør saa, min lille Søn, og bliv ved. Naar jeg kommer hjem, skal jeg bringe med mig en skøn Markeds gave til dig. Jeg ved en smuk og deilig Have, deri gaa mange Børn med gyldne Kjoler paa og plukke skønne Æbler af Træerne og Pærer, Kirsebær og Blommer, slynge, springe og ere glade; de have ogsaa skønne smaa Heste med gyldne Tømmer og Solosadler. Da spurgte jeg Manden, som eier denne Have, hvis Børn vare disse. Da svarede han: Det er de Børn, som gjerne bede, lære og ere fromme. Da sagde jeg: Kjære Mand! jeg har ogsaa en Søn, som heder lille Hans Luther; kan ikke ogsaa han faa komme i Haven, for at ogsaa han kunde faa æde disse skønne Æbler og Pærer og ride paa saadanne skønne smaa Heste og lege med disse Børn? Da sagde Manden: naar han gjerne beder, lærer og er from, saa skal han ogsaa komme i Haven, Lippus og Jost ogsaa, og naar de komme der alle sammen, saa skulle de ogsaa faa Piber, og Pauker, Floiter og alle Slags Strenge-spil og danse og styde med smaa Buer. Og han viste mig der en skøn Eng i Haven indrettet til Dans; der hang lutter gyldne Piber, Pauker og fine Solbuer. Men det var endnu tidligt, saa at Børnene endnu ikke vare komne derind. Derfor kunde jeg ikke vente paa Dansen, men sagde til Manden: Kjære Herre! jeg vil flux gaa hen og

skrive om Alt til min kjære lille Søn Hans, for at han skal bede stittigt og lære godt og blive from, for at ogsaa han kan faa komme i denne Have. Men han har ogsaa en Tante Lene, hende maa han ogsaa faa tage med.*) Da sagde Manden; det maa han nok, gaa hen og skriv ham saaledes til. Derfor kjære lille Søn Hans, lær og bed og vær trostigt, og sig det til Pippus og Jost og saa, at de ogsaa lære og bede, saa ville J med hinanden komme i Haven. Vær hermed den almægtige Gud befalet, og hils Tante Lene og giv hende et Kys fra mig. Aar 1530. Din kjære Fader Martinus Luther."

Men saa elffeligt og venligt som Luther omgikkes med denne sin lille Hans og de andre Børn i deres spæde Barn- dom, saa alvorligt indrettede Luther siden sin Opdragelse og lod intet Dndt hengaa ustraffet. - Blandt andet fortælles, at da Johannes var tolv Aar gammel og havde forseet sig med Noget, vilde Luther i tre Dage Intet vide om ham, om han end i et ydmygt Brev bad om Tilgivelse; og da hans Moder, Justus Jonas og Cruciger havde indlagt Forbøn for ham, svarede Luther dem, at han vilde heller have en død end en ulydig Søn; thi en Bisp maa efter St. Pauli Lære forestaa vel sit eget Hus, og have lydige Børn, naar han skal forestaa Guds Menighed. Han saiede til: „Gud har op- høiet os, og derfor maa vi Alle give et godt Exempel. Blive vore Børn vanar- tige, saa gaa de omkring, andre til For- argelse, som andre Skaffe og misbruge vor Frihed". (Luth. Werke, Halle XIV, 157).

Luther havde meget ofte et talrigt Bordselskab, som gav Anledning til

*) Denne „Tante Lene" var paa den Tid endnu ikke boren.

mange nyttige og fornoielige Samtaler, som man kan se af de samlede „Bordta- ler". Luthers Forhold mod sine Ven- ner og Gæster i sin Families Kreds, og disses mod Luther, var ligesaa fjernet fra alt munkeagtigt Hovedhængeri, som fra det vilde og uordentlige Verdensvæsen; der viste sig meget mere ved Alt en Stræ- ben efter at følge Apostelen Pauli For- maning Fil. 4, 8.: „hvad der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfer- digt, hvad der er ret, hvad der er elffe- ligt, hvad der tales vel om, enhver Dnd og alt, hvad der er priseligt, derpaa giver Agt!" Stinkellige stode sig vistnok ofte paa hin Tids D j æ r v h e d, som vist- nok især affpeiler sig i Luthers Bord- taler.

Heller ikke manglede det paa Husfors i Luthers Familie. Foruden de Plager, som enhver Kristen har hver Dag, kom endnu ogsaa til særegne Tider megen Bedrøvelse. Luthers trofaste Hustru blev en Tidlang dødsyhg; dog hørte Gud Luthers Bøn for hende. Med mange Lærere saa han to af sine kjære Døtre vandre ud af dette Liv, Elisabeth i det første, Magdalena i det fjortende Aar. For den sidste opsatte han selv en Gravskrift paa Latin, der lød omtrent saaledes:

„Her jeg hviler i Blund, Magdalena, Datter af Luther, Krygt i de Helliges Kreds, døttet af Grav- høiens Muld, Dødens Datter jeg var, i Synd undfangen og baaren; Men ved dit levende Blod, Kristus, du kjøbte mig fri."

Eller som den kan gjengives efter den thdske Overtættelse:

„Her hviler jeg, deniffe, den Luthers Datter lille, I Fred iblandt Guds Helgen i Reiet mit saa stille. Da jeg i Synd var født og baaren, Jeg maatte evig gaaet forloren; Men lever nu, min Frelser god, Forløst, o Kriste, ved dit Blod."

I Aarene 1526 og 1527 havde Luther mest at gjøre med Sakramentererne. Thi efter at Carlstadt paa Luthers Forbøn havde faaet Tilgivelse af Kurfyrsten og var bleven Landmand, optraadte i Schweiz Ulrich Zwingli mod Luthers Lære om den hellige Nadvere og paastod, at de Ord: „det er“ kun skulle forstaaes: „det betyder“. Til ham sluttede sig Kolampadius og nogle Andre. Da nu denne Lære begyndte at gribe meget om sig, skrev og lærte Luther med meget Alvor og med stor Skarphed derimod; thi til et ondt Saar behøves en skarp Kniv. Især kan her mærkes de tvende Skrifter: „At de Ord endnu staa fast: det er mit Legeme“ og hans „store Beskjendelse om Nadveren“, hvortil han føiede en Beskjendelse af sin Tro om alle Hovedartikler, for at Ingen efter hans Død skulde sige, hvis Luther nu levede, saa vilde han lære denne eller hin Artikel anderledes. Paa det Spørgsmaal, om han nemlig formedelst sit Forhold i Sakramentsstriden var Skyld i Adskilligheden mellem den reformerte og den lutherste Kirke svarede han: „Derom ved vistnok hele Tyskland meget vel, at Evangeliet i Begyndelsen ikke var anfægtet af Noget uden alene af de Pavelige. Men de, s. m. paa denne Tid antog Evangeliets Lære, vare enige i Sagen om alle Artikler, og bleve ogsaa længe i saadan Enighed, indtil der opstod Partier med nye Griller og Meninger, ikke alene om Sakramenterne, men ogsaa om andre Artikler. De have først forvirret den kristelige Menighed og forstyrret Enigheden; siden den Tid have Partierne gaaet videre og videre. Thi naar en Vildfarelse opstaar, følge altid andre med, indtil man aldeles kommer bort fra Sandheden. Thi deraf følger, at Hjerternes Enighed over Troens Artikler bliver forstyrret; Enhver vil derfor gjøre, hvad

der synes ham ret og godt. Derfor gjøre de os stor Vold og Uret ved at paastaa, at vi skulde have forstyrret den kristelige Enighed. Det gjør meget ondt, naar en uskyldig skal lide Straffen, som en anden har fortjent, især i en saa stor, høi Sag“. (Luth. Werke, Halle VIII, 2784 flg.).

I Aaret 1527 lod Kurfyrst Johan af Sachsen foretage en almindelig Kirkevistitation, ved hvilken ogsaa Luther var meget virksom. Den offentlige Gudstjeneste blev paa alle Steder renset for pavelige Misbrug og, ved ret kristelig Prædiken og Katechisme-Undervisning, saavel som ved striftmæssig Udørelse af Daaben og Nadveren, indsat i sin oprindelige Renhed, og Brugen af gode Salmer og nyttige Ceremonier blev indført. Ungdommens Undervisning blev forbedret ved Dpretelsen af tyske og latinske Skoler. Det blev ogsaa sørget for, at Lærerne i Kirken og Skolen fik tilstrækkelig Forsørgelse af Menigheden. Ved denne følgerige Kirkevistitation erhvervede Luther sig stor Fortjeneste, ikke alene i Sachsen, men ogsaa i mange andre Lande og Stæder, idet disse fulgte hans og hans Medarbejders Raadslagninger.

Men før Luther havde fuldendt dette store Værk, henvaldt han i en stor aandelig Uengstelse, som var forbunden med en farlig Sygdom. Han bad meget derunder og med meget Alvor; han trøstede sig ved den Afløsning fra sine Synder, som han havde faaet af sin Skriftefader; han holdt fast ved Guds Ord og navnlig ved Kristi Udsagn: „Kommer hid Alle, som arbejde og ere besværede; jeg vil vederkøbe Eder“; han bevidnede med Døden for Zine, at han havde lært ret om alle Artikler af den kristelige Tro, og at det ikke gif ham nær, at hans Modstandere saa haardt havde angrebet

ham. Han talte om Kirkens forestaaende Nød og sagde: „D, hvor ville ikke Sværmerere og Sakramentsfjædere, Gjenløbere og andre Sværmerere anrette et grueligt Bæsen efter min Død! Dog trøster jeg mig med, at Kristus er stærkere end Satan og alt hans Slæng; ja han er Herren“. Han spurgte efter sin lille Søn, og da denne ledtes ind til ham og smilede til Faderen, sagde han: „D, du gode, arme Barn! Nu, jeg anbefaler min allerkjæreste Kæthe og dig fattige, faderløse Barn til min kjæreste, fromme og trofaste Gud. I have Intet; men Gud, de Faderløses Fader og Enkers Dommer, vil rigeligt ernære og forsyge Eder“. Hans sorgende Hustru viste i denne store Nød, hvor rig Frugt Guds Ord havde baaret i Stilhed hos hende; hun sagde: „Min kjære Hr. Doktor, er det Guds Villie, vil jeg heller vide, at I er hos den kjære Herre Gud end hos mig. Det er ikke alene om mig og mit Barn at gjøre, men ogsaa om mange fromme kristelige Mennesker, som trænge til Eders Hjælp. I maa ikke, min allerkjæreste Herre, bekhyme Eder for min Skyld. Jeg overgiver Eder til Guds Villie; jeg haaber og stoler paa Gud, at han naadigt vil opholde Eder“. Og se da! strax sagde Luther: „Gud være Lov! jeg føler Bedring“, og sagde derpaa videre: „Herren døder og gjør levende; thi han er Dødens og Livets

Herre; han være Lov, Ære og Pris i Ewigheid. Amen!“

I det følgende Aar 1528 hjemsogetes Wittenberg af Pesten; heller ikke Luthers Hus skaanedes; Universitetet blev sluttet til Jena, og hvo, som kunde fly, flyede, kun ikke Luther; han forblev der; og med rastløs, opofrende Kjærlighed trøstede og styrkede han de Syge og Døende med Sprog af Guds Ord.

De mangfoldige Erfaringer om Folkets store Uvidenhed, som han havde gjort under Kirkevistation, bevægede ham til i dette Aar at forfatte sin mindre og sin større Katechismus, hvori han forklarede alle Hovedstykker af den kristelige Lære, i hin fortære, men i denne udførligere, og hvorom Mathesius siger med fuld Ret: „Om Luther ellers intet Andet havde gjort, end forfattet begge disse Katechismer, saa kunde dog aldrig den ganske Verden fuldtakke ham for disse.“ Og hvor høit den lutherfke Kirke har skattet dem, har den aflagt Vidnesbyrd om derved, at den har optaget dem i sine Bekjendelseskrifter [den mindre alene i Danmark og Norge]. I den store Fare hvori Tyskland da var stædt ved Tyrkernes Indfald i Østerrige, udgav Luther flere trostelige Skrifter, hvori han saabel formanede til oprigtig Bød og alvorlig Bøn, som ogsaa troligt advarede mod deres djævelfke Lagnagtige Religion som et Sideslykke til Pavens Afguder. (Fortsættes.)

Familien Hældringer.

En Fortælling af Eugenia von Miklaff.

Fjerde Kapitel.

Julen.

Paa Slottet Hældringer indrettede man sig for Vinteren. Den nye Floi var varmere end den gamle Del af Byg-

ningen, og det blev derfor bestemt, at man skulde flytte derover i de koldeste Vintermaaneder. Bibliotheket blev valgt til Dagligværelse, til stor Fornøielse for de to unge Piger; naar de havde et le-

digte Dieblif, kunde man være vis paa at finde dem der, fordybet i Bøgerne. Mathildes Tanter tog dog snart en anden Retning.

Hun blev buden til store Selskaber og Baller, enten paa Nabogodsferne, eller i den nærliggende Garnisonsstad. Hendes Tanter bleve efterhaanden saa optagne heraf, at de tidligere Veskæftigelser tabte sin Interesse for hende.

De fik hyppig Besøg af Omegnens unge Herrer, og et ganske andet Liv begyndte paa det gamle Slot. Det var næsten formeget for Præsidenten, der holdt af at disponere over sin Tid og indrette sig, som han vilde. Fru von Helledringen tog Alt paa sig, og glædede sig ved at se Mathildes Fornøielse og det muntre Liv omkring sig. Hildegard syntes ikke om det; hun likte sig ikke i Selskab og kunde slet ikke slaa ind i den lette Konversation.

Hendes ældre Søster havde denne Gave i høi Grad, hun var gode Venner med alle Menneker, uden at lade det komme til nogen Tilnærmelse. Mærkede hun noget til det, saa forstod hun paa en fin Maade at anvise Enhver det Standpunkt, hun fandt passende. Med usynlige Vaaben regjerede hun som en liden Dronning i sin Kreds, og følte sig derved rigtig i sit Element; blot under tiden, i stille Timer, kom der en Følelse af Tomhed over hende, en Længsel efter alvorligere og stillere Dage.

Julen nærmede sig. Hildegard havde faaet Lov til at sy Klæder til de Fattige i Landsbyen, og dette glædede hende meget. Hendes Moder hjalp hende dermed, men sjelden Mathilde; hun havde saa mange andre Ting at tænke paa. Hildegard holdt sig mest paa sit Bærelse, den fredelige Stilhed deroppe var ret efter hendes Smag. Gerhard og Rudolf ventedes til Juleaften; hun sad næsten

hele Forniddagen og arbejdede flittigt for at være færdig, naar de kom, og da Bognen rullede ind i Gaarden, havde hun virkelig ogsaa netop syet det sidste Sting.

Hurtig pakkede hun alle sine Sager sammen og sprang ned. Familien sad allerede i livlig Samtale i Bibliotheket. Moderen havde undersøgt Gerhards Ansigt, hun vilde se, om det bar Spor af Slagsmaal, men heldigvis kunde hun Intet opdage. Forøvrigt forekom det Hildegard, at Gerhard var usædvanlig stille; han saa ikke saa frimodig og glad ud som sædvanlig; især var dette hende paafaldende ligeoverfor Faderen. Det syntes hende ogsaa, som om der var en vis Spænding mellem ham og Rudolf, der idag, som altid, var tilretteviisende, og vilde vide Alting bedre end han.

Dette gjorde Hildegard ondt, og da Lampen kom ind, listede hun sig sagte bort. Hun vilde ikke være bedrøvet idag, Juleaften, men glæde sig ved denne Høitid, hvis Velsignelse hun havde følt i sit Hjerte, da hun i den stille Morgenstund læste i Evangeliet. Hun gik op paa sit Bærelse, pakkede de færdige Sager sammen, og skyndte sig afsted, først til Jomfru Dore, Præstens Husholderesse. Hun havde ellers ikke saameget tilovers for Jomfru Dore, men ved denne Leilighed havde hun været hende til megen Nytte. Hun kjendte noie de fattige Familier i Omegnen og deres Forhold, og havde skaffet Hildegard de nødvendige Maal for at sy og hjulpet hende med Tilskjøringen; det smigrede hende naturligvis at blive taget med paa Raad af en af Frøfnerne paa Slottet.

Da Hildegard bankede paa Døren hos Jomfru Dore, var denne færdig til at følge hende; først maatte hun dog tænde Præstens Studerelampe. En saadan Mand kunde ikke sørge for noget selv,

dersom hun ikke gjorde det, var han istand til at skrive i Mørke, eller sætte Ild paa Huset. Efter at dette var udført med megen Omstændelighed og mange Lovpræisninger over egen Duelighed, tænkte hun en liden Lygte, og gif i Forveien, idet hun omhyggelig sørgede for, at ogsaa Hildegard, der gif bag efter hende, fik godt af Skinnet fra Lygten. Det var allerede blevet temmelig mørkt; den dybe Sne stak stærkt af imod de mørke Huse. Hildegard var lidt beklemt, hun havde næsten aldrig talt med Folkene i Landsbhyen, og vidste ikke, hvad hun skulde sige til dem; men hendes Hjertetrang til at skaffe de Fattige en Juleglæde var større end hendes Skjhed, og hun overvandt den lidt efter lidt.

Til Lykke havde hun valgt den rette Ledfagerinde; thi for hun endnu havde aabnet Munden, var Jomfru Dore allerede i ivrig Samtale med Folkene og ledede hvert Stykke, Hildegard gav, med Formaning om at være forsigtig om det og at vise sig taknemmelig osv.

Disse Talemaader vare vistnok ikke efter Hildegards Sind, men da hun ikke havde Selvtillid nok til at afbryde hende og tale alene, saa fandt hun sig deri.

I en Times Tid vare de færdige. Jomfru Dore sagde Farvel ved Slotsgaarden, og Hildegard sprang hurtig gennem Gangen og op ad Trapperne ind i sit Værelse. Hun tog sit Reisetoi af og gif hen til Vinduet. Stjernerne tindrede saa klart og høitidelig ned paa den dunkle Jord! De mørke Træstammer med sine smukke rimede Grenene hævdede sig tydeligt op fra den hvide Grund og kastede sine Skygger paa Sneen i Slotsdammen nedenfor, mens Maanelystet spillede indimellem. I Baggrunden laa Landsbhyen, hvor hun netop havde været, hist og her lyste det fra et Vindue, eller flammede det fra en lystig Kjøkkenild;

Kirkeflokkerne begyndte at ringe; hun følte sig saa høitidelig stemt. Hun foldede sine Hænder, og knælede ned ved Vinduet: „D, kunde jeg ogsaa lære at følge efter dig, du Barn i Krybben, du klare Julestjerne! — Min Herre og min Gud, lær mig, hvorledes jeg skal begynde!“ Hun tog det lille Kors, som hun altid bar paa sig, og knælede det med Underlighed: „For dig vil jeg leve og dø, du som er kommet til Verden og død for os!“ Hun stod en Stund i stille Eftertanke, indtil Guvernanten kom for at hente hende.

„Hildegard, hvor bliver De af? Den naadige Frue har flere Gange spurgt efter Dem? — Der skal hænges paa Juletræerne, og De er endnu ikke kommet med Deres Julegaver.“

Hildegard undskyldte sig med sit Besøg i Landsbhyen, samlede hurtigt sine Julegaver sammen og skyndte sig ned. I Bibliotheket traf hun sine Søskende og Rudolf. Gerhard og Mathilde sad paa en liden Sofa ved Kaminen; Rudolf foran sin Kuffine i en lav Kaminstol. Der var en Pause, da Hildegard kom ind; hun kunde ikke begribe, hvorfor Samtalen idag ikke var saa livlig som ellers, hendes Hjerte var fuldt af Fred og Juleglæde, det stod skrevet i hendes Ansigt.

Gerhard rakte Haanden ud mod hende. „Kom hid, Hilda!“ sagde han, „du ser jo ud, som du havde været sammen med Julens Engel. Hvor har du været saalænge?“

Hun rødmede og satte sig paa en Stol ved Siden af ham, men vilde først ikke sige ham det. Da Rudolf alvorligt betragtede hende, svarede hun: „Jeg havde Noget at udrette i Landsbhyen.“

„Hun har tænkt paa de Fattige“, tilføjede Mathilde.

„Derfor bringer hun ogsaa et fornaaet Ansigt hjem“, sagde Gerhard, „i ethvert

Fald har hun gjort noget Bedre end vi.“
Han sukede og klappede kjærligt hendes
Haand.

„Min gode Broder!“

„Sig ikke det, Hildegard; du ved jo
slet ikke, om jeg er god“, svarede han,
halvt i Spøg, halvt alvorligt.

„Men jeg tror det“, svarede hun
venligt.

„Spørg Rudolf, han siger noget An-
det“, vedblev han, og atter gled dette Ud-
tryk af Misstemning over hans Ansigt.

Rudolf havde vist saaret ham; hun
saa bebreidende hen paa denne. Men
Rudolf taug og saa meget alvorlig ud;
efter en længere Pause sagde han:

„Skal vi nu ikke lade alle ubehagelige
Erindringer og Hentydninger fare; tænk
blot, hvor deilig, at vi alle kunne være
sammen her idag!“

„Julefesten er dog herlig“, sagde Ma-
thilde, „selv om man ikke er Barn
længer.“

„Det er maaffe, fordi den sætter os
tilbage til vore Børnear“, svarede
Rudolf.

„Ak ja“, raabte Gerhard, „det smager
deilig, at blive draget Omsorg for, naar
man en Stund har maattet sørge for sig
selv.“

„Du lader slet ikke til at synes om at
sørge for dig selv“, sagde Mathilde dril-
lende, „det staar tydeligt skrevet paa din
Pande.“

Han lod, som han ikke hørte dette.
„Hvister du, Mathilde“, sagde han, „da
vi vare Børn, hvor nysgjerrige vi saa
gjennem Noglehullet, om Juletræet snart
blev tændt.“

„Ja“, svarede hun, „men siden Ru-
dolf kom til os, saa forstod han altid at
holde vor Nysgjerrighed i Tømme, saa
vi ikke turde være os.“

„Rudolf, har du aldrig været ufor-
nuftig?“ sagde Hildegard.

Rudolf lo. „Jeg vil ikke paastaa, at
jeg aldrig har været nysgjerrig, men jeg
har altid holdt det for min Pligt at be-
herste slige Følelser.“

„Du lykkelige Menneſte!“ raabte
Gerhard; „jeg kunde misunde dig dit
rolige Sind.“

„Tror du, Rudolf er rolig, saa tager
du feil“, tog Mathilde til Orde og saa
skjælmst paa Fættereren. „Han er som
Jesus, til sine Tider rolig, men somme-
tider bryder en indre Flamme løs, som
truer med at fortære En.“

Gerhard og Hildegard lo, Rudolf saa
alvorlig paa hende. „Hvoraf ved du
det, Mathilde?“

„Det læser jeg i dine Dine; du be-
herster dig, men Jlden lyster frem under
Affen.“

Han smilede. — „Du er mere Men-
neſtefjender, end jeg troede, jeg haaber
dog altid at holde Jlden inden de tilbor-
lige Grændser.“

„Men er det ikke uhyggelig at have et
skjult Krater i sig?“ spurgte hun frem-
deles drillende.

„Er du bange?“ var hans Svar;
han saa paa hende med et dybt Blik:
„Du har det dog ikke nødig.“

Hun rødmede og svarede med en sei-
errig Mine: „Jeg er aldrig bange.“

„Saa maa vel vi være det, Hilde-
gard“, sagde Gerhard, „vi høre til de
svagere Naturer, som imponeres af et
Blik. Vi bør undgaa denne farlige
Nærhed.“

Han talte i Spøg, men det lod dog
halvt alvorligt; Hildegard saa urolig
paa ham. Hun fulgte efter ham hen til
Vinduet og lagde kjærligt Armen om
hans Skulder.

„Hvad er det Gerhard? Du er be-
drovet og forstemt; er der hændt dig no-
get Ubehageligt?“

Han vendte sig ikke om til hende, men

søgte at unddrage sig hendes Kjærtegn, noget som han ellers aldeles ikke pleiede at gjøre. „Lad mig være, Hildegard, det er Noget, som du ikke forstaar.“

Hun sølte sig faaret, men hendes Kjærlighed overvandt denne vœbliffelige Fœlelse; hun trængte ikke videre ind paa ham, men sagde kun: „Kan du ikke engang være glad Juleaften?“

„Du glemmer, at jeg ikke længer er Barn, vorne Folk have Betyrninger, min lille Søster.“

„Se, hvor deiligt Stjernerne lyse; huffer du endnu, Gerhard, hvorledes vi som Børn stirrede op i Himlen for ikke at gaa glip af det Dieblit, da Kristusbarnet skulde komme frem og bringe os sine Gaver, og for at saa høre Englenes Sang? Undertiden forekommer det mig virkelig, som jeg maa have hørt den, da jeg var et lidet Barn!“

„Jeg tror, du hører den endnu“, sagde han blødt.

„Nei, Gerhard, jeg er tovtom ofte bedrøvet over, at jeg føler mindre til det, jo ældre jeg bliver; jeg vilde saa gjerne vide mere om Himlen; jeg synes, man burde mere og mere lære, hvorledes man skulde blive bedre og trænge dybere og dybere ind i Gudserkjendelsen.“

„Hildegard, du tænker dybere, end jeg troede om dig.“

„Nei, jeg føler mere, end jeg tænker“, svarede hun rødmende.

Heri havde hun ret; hendes Hjerter var aabnet for den guddommelige Kjærlighed; men hendes Tro var hovedsagelig begrundet i hendes Fœlelse. Skriftens simple Ord var ikke den Grund, hun alene byggede paa, men det var fornemmelig det, der tiltalte hendes Fœlelse og gav hendes Fantasi Næring. — Men hvorledes det nu end var, saa stod hun Evangeliet nærmere end de øvrige Familie-Medlemmer og øvede, sig

selv ubevidst, en stille Indflydelse paa de fleste af dem, især paa Gerhard, der var hende mest lig i Gemyt. — Hendes milde Stemme virkede ogsaa nu beroligende paa ham, han lagde kjærligt sin Arm om hende og sagde:

„Hildegard, jeg vilde ønske for os begge to, at vi vidste mere om disse Ting; det var vœsnelig det Bedste for os! Og jeg haaber, vi ville lære det“, tilfœiede han paa sin gamle frimodige Maade. „Den gode Gud vil sende os Mennesker, der kan oplhse os derom, eller han vil gjøre det paa andre Maader.“

Samtalen blev afbrudt; Kloffen lød. De sluttede sig til Rudolf og Mathilde, hvis blussende Ansigtssfarve tydede paa, at ogsaa de havde været fordybede i en livlig Samtale, og gif til Spiseværelset, hvor man samlede. Tjenerstabet var der ogsaa, Præsidenten pleiede altid at forelese Dagens Evangelium, inden Gaverne bleve uddelte. Hildegard syntes, at hun idag forstod det bedre end ellers, hvert Ord gif hende lige ind i Sjælen. Gerhard sad ved Siden af hende; da hans Fader sluttede, gjentog han sagte de Ord: „Fred paa Jorden, og i Menneskene en Velbehagelighed!“ Han saa vel ikke saa tilfreds ud, som Hildegard ønskede, men dog mere end før, og snart tænkte hun ikke mer derpaa; thi Dorene til Salen bleve aabnede, og Lyset fra Juletræerne straaede dem imøde.

Juleaften vækker en egen Fœlelse i Menneskesjælen; selv om man ikke har den dybere Erkjendelse af den salige Tro, „at Guds Søn er blevet Menneske, for at gjøre os salige“, — saa spores dog noget af den Velsignelse, som han bragte over Verden, om det saa kun er i den jordiske Kjærlighed, som den Aften saa gjerne vil se glade Ansigter om sig.

I denne Familie var vel Guds Søn endnu ikke annammet i Troen, men hos

Flere af dem aabenbarede der sig dog en ærlig Stræben efter at gøre Faderens Willie, og de horte saaledes til dem, om hvem Herren siger : „Dersom Noget vil gjøre hans Willie, da skal han erfare, om Lærdommen er af Gud, eller om jeg taler af mig selv.“ Saadanne Mennesker ere Herren nær, selv om de endnu ikke kjende ham ; om end Egenretfærdighed, Selvflogskab og Kjærlighed til Verden skjuler hans Ansigt for dem, afslader han dog ikke at drage dem til sig.

Aftenen blev tilbragt i Kjærlighed og Glæde. De unge Mennesker glædede sig som Born over de mange smukke Gaver. De to Studenter fik prægtige Gæver og nyttige Bøger ; Mathilde et Gulduhr og en fuldstændig Dragt til det Selskab, som hendes Fader tænkte at holde i Julen ; Hildegard en Prægtbibel med Staalstik og flere andre Ting, der passede for hende. Gerhard førte fire Søstre smukke Digtsamlinger, og Rudolf gav dem nogle Billeder, som han selv havde udført. Hildegard fik en smuk Tegning af Slottet Hellsdringen, Mathilde et Oliemaleri, der fremstillede Bjergruinen. I det ene Hjørne stod skrevet med smaa Bogstaver de Ord : „per crucem ad lucem.“

Hun rakte sin Fætter Haanden og takkede ham.

„Du har haft meget Arbeide for min Skyld, Rudolf ; jeg har taget mig det lettere“. Hun pegede paa en Brevmappe, som hun og Hildegard havde arbeidet til ham ; Gerhard havde saaet en lignende.

„Jeg er meget glad i den“, svarede Rudolf og betragtede den opmærksomt. „I have jo broderet de samme Ord, som jeg har skrevet paa mit Maleri.“

„De skulle jo være vort Valgsprog og Tegnet paa vort Forbund“, — sagde Mathilde.

„Det glæder mig, at I ogsaa holde

fast ved dem ; ja ved en fast Willie maa det kunne lykkes at hæve sig over den jordiske Skrøbelighed og tilegne sig det Guddommelige.“

„Det Guddommelige ? jeg tror, du griber for høit, Rudolf. Der er dog sat bestemte Grændser for Mennesket, men inden disse Grændser kan det tilkæmpe sig meget Herligt. Jeg tror, at det jordiske Liv kan tilfredsstille mig, naar det foræbles ved en ivrig Stræben efter at fuldkommengjøres i alle Mandens og Hjertets Gaver.“

„Nei Mathilde, det kan det ikke ; idetmindste ikke saaledes, som det i Almindelighed opfattes ; maaste, dersom det var saaledes som det Ideal, der forsvæver mig. Hovedsagen bliver at lade Hjødet afde, for at Manden kan faa mere og mere Magt. Jeg vilde ønske, jeg hventen behøvede Svorn eller Mad, jeg ærgret mig altid over at være bunden ved saadanne Ting ; man vilde tænke meget friere, dersom ikke det var.“

Mathilde lo. „Rudolf, jeg tror, du er stabt til Aftet ; du kommer tilsidst til at ende dit Liv som en Simon Stylites.“

„Nei“, svarede han halvt i Spøg ; „et kontemplativt Liv huer mig ikke ; Alting maa være Handling ; jeg maa have stadig Bestjæftigelse, føre et bevæget, virksomt Liv. Gerhard vilde snarere passe til det.“

„Hvad er det med Gerhard ?“ spurgte denne, der horte sit Navn nævne.

„Rudolf tror, du er stabt til at blive Aftet !“

„Nei, Verden har endnu ikke bragt mig Skuffelser nok.“ Han tog sin Brevmappe i Haanden. „Rudolf“, sagde han, „har du lagt Mærke til, at der ligger en dyb Tanke i dette Arbeide. Paa den ene Side er fremstillet en liden Mimosa, paa den anden Side Roser mellem Torne, jeg skulde næsten tro, at

mine Søstre have tænkt at give os sine Portrætter i denne billedlige Form. De se meget pene ud, men de ved at holde os i de tilbørlige Stranker. Sig selv, er det ikke en vanskelig Opgave at vælge mellem to Blomster, hvoraf den ene saarer ved mindste Berørelse, og den anden sly trækker sig tilbage."

Rudolf smilte. „Du med dit poetiske Sind vil vel først finde en Udvei, jeg vil forsøge at overvinde Færerne, naar de komme i Veien for mig."

„Tag dig iagt!" advarede Gerhard. „Det er et vanskeligere Terræn, end du tror. Hvad mener du, Mathilde?"

„Den, der vil kæmpe, maa ikke sly nogen Fare," svarede hun stolt.

„Hvad tale J om?" spurgte Præsidenten, der var kommen hen til dem. Gerhard viste ham Broderiet og forklarede ham Tanken deri. „De ere ikke farlige nogen af dem;" sagde han leende og hjærtagnede sine Døtre.

Han læste de fint udshede Bogstaver paa Bindet: „per crucem ad lucem", en smuk Indskrift! hvorledes ere J komne paa den?"

De fortalte ham det. „J ved slet ikke, hvad Kors er", fortsatte Præsidenten, „ellers vilde J ikke finde det romantisk." Han forlod dem og gik hen til sin Kone, der havde taget Plads i Sofaen.

Da alle Lydene i Juletræerne vare brændte ned, samledes man om Aftensbordet. Her gik det muntert til, og det var allerede et Stykke ud paa Natten, da Præsidenten brød op, og hør gik til Sit. Da Rudolf og Gerhard vare komne op paa deres Værelse, fastede Gerhard sig i en Lænestol og skjulte sit Ansigt i Hænderne. Rudolf lod, som han ikke bemærkede det, pakkede ud af Kufferten og begyndte at klæde sig af.

Han var allerede kommet i Seng, og endnu sad Gerhard i samme Stilling.

„Gerhard, kan jeg slukke Lyset, eller tænker du at blive oppe i hele Nat?" — spurgte han.

Gerhard reiste sig langsomt. „Rudolf, jeg vilde ønske, jeg havde fulgt dine Raad og ikke været saa letfindig! Hvergang jeg ser paa Fader, som er saa god mod mig, forekommer jeg mig selv som en Hykler. Hvad vil han sige, naar han faar vide om min Gjæld? Han har saa strenge Anskuelser om saadant."

„Det er da godt, at du indser, du har handlet urigtigt, det er altid et Fremstridt!" bemærkede Rudolf tørt.

Gerhard rødmede. „Det er let for dig at tale; naar man har saa afgjort Anlæg til at blive en Filister, kan man undgaa Fristelser, som mer modtagelige Gemytter ere udsatte for.

Rudolf fandt det under sin Værdighed at svare paa Beskyldningen.

„Hvad agter du at gjøre?" spurgte han i samme tørre Tone.

„Hvad skal jeg gjøre?" raabte Gerhard lidenskabeligt, „det er just det, der gjør mig fortvilet! Jeg tør ikke sige det til Fader, fordi jeg ved, at han bliver vred, og jeg kan ikke paa nogen anden Maade faa de Penge, jeg behøver. Derfor som du var min sande Ven, saa vilde du nok finde et godt Raad for mig."

„Hvad hjælper gode Raad, naar du ikke vil følge dem? Jeg har spildt nok af dem paa dig."

„Hvorfor hebreider du mig altid det, som nu engang ikke kan forandres. Har jeg ikke Straf nok i denne Uro, denne indre Kval, som forbitrer mig Opholdet i mit Hjem og Synet af mine Kjære."

Rudolf blev formildet, da han saa, hvor dybt hans Ven var greben. Han holdt oprigtigt af ham, men der syntes at være grundet Marsag til at straffe ham. Gerhard havde ladet sig forlede af sin

Godmodighed og sit lette Sind samt af Kamerater til at gjøre betydelig Gjæld.

Juſt ſom de ſkulde reife hjem, var Gerhards Forlegenhed paa det høieſte, og iøſt da havde han ſagt det til ſin Fætter, ſom havde gjort ham alvorlige Bebreiſelser over, at han ikke tidligere havde fulgt hans Formaninger. Gerhard havde følt ſig krænket herover, fordi han ikke tillagde Sagen den Vigtighed ſom Rudolf. Alle unge Mænd havde jo Gjæld, mente han; Fornuftgrunde kunde han give ſig ſelv, men det hjalp til Intet. Naar han blot denne Gang kom ud af denne ubehagelige Rnibe, ſaa ſkulde han blive bedre for Fremtiden.

Da Rudolf mærkede hans Omſind- lighed i dette Punkt, iagttog han en høi- tidelig Tauskhed, og ſaaledes var Veien til Hællbringen bleven tilbagelagt. Dette var Grunden til Gerhards Miſmod, ſom Hildegard ikke kunde forklare ſig, og ſom han kun behørte i Forældrenes Nærhed, ſamt til Spændingen mellem de to Venner.

Nu begyndte imidlertid Rudolf at have Medlidenhed med ham; han havde ladet ham føle ſin Overlegenhed og givet ſin retfærdige Miſfornoiſe Luſt; han var nu tilbøielig til at hjælpe ham.

„Naar maa du betale Pengene tilbage?“ ſpurgte han i en venligere Tone.

„Om fire Uger“, ſvarede Gerhard, „og du ved, at det forſt er til Paaske, jeg ſaar min anden Vexel; Fader vilde jo, vi ſkulde holde ud med den forſte et halvt Aar.“

„Det er virkelig en ſlem Hiſtorie; jeg ved intet andet Raad, end at du figer det til ham“, ſagde Rudolf.

„Det kan jeg ikke, Rudolf, det kan jeg ikke; jeg har ikke Mod til det, ikke af Frngt for hans Brede; men fordi det vil bedrøve ham. Han vil blive rent ud

af det, han har ſaa urimelig ſtrenge Be- greber om Frihed og Pligt.“

„Jeg begriber nok, at det vil falde dig tungt, men jeg forſtaar ikke, hvorledes du ſkal blive hjulpen paa anden Viſ;“ ſagde Rudolf. „Jeg vil ikke raade dig til blot at betro dig til din Moder, det kunde lidet nytte, hun vilde ſikkert holde det for ſin Pligt at ſige det til din Fader.“

„Nei, det duer ikke; jeg har nok og ſaa tænkt paa det, men Mama vilde blive ſaa urolig over det, jeg tør ikke gjøre det.“

„Hvad er der ſaa at gjøre? Jeg vilde gjerne give dig Pengene, derſom jeg havde; men du ved, ligeſaa godt ſom jeg, at jeg ikke har dem. Det hjælper altsaa ikke — du maa overvinde dig; du vil jo ſaa gjerne være oprigtig“, tilføiede han opmuntrende, „det er ingen Skam at til- ſtaa ſin Urret; det, ſom virkelig er Skam, det Urette ſelv — har du uden Betænk- ning gjort. Mand dig nu op og ret paa det ved en ærlig Bekendte.“

„Rudolf, jeg føler og ved, at du har Ret, men du med din Karakter kan ikke fatte, hvor vanſkelig denne Tilſtaaelse bliver for mig. Jeg kan ikke bejende for Fader — ſom allerede længe har sørget over, at jeg efter hans Anſtuelſer er ſaa lidet karakterfaſt — at jeg har væ- ret ſaa letſindig, trods de Lofter jeg, gav ham — — Nei, jeg ſaar det ikke over mine Læber!“

„Og dog gives der ingen anden Ud- vei;“ indvendte Rudolf tørt; det ærg- rede ham, at Gerhard var ſaa ubeſtemt og ikke kunde indſe, at dette var det Gne- ſte, han havde at gjøre.

Gerhard gik i stærk Bevægelse op og ned i Værelſet; pludſelig ſtanſede han foran ſin Fætter.

„Rudolf, er du min ſande Ven?“ ſpurgte han indtrængende.

„Jeg tror det“, ſvarede denne forund-

ret over den Vægt, han lagde paa Spørgsmaalet.

„Saa gjør mig en Venstabsstjeneste, og sig du det til Far, istedetfor jeg. Du har bedre for det. Din Personlighed beroliger ham, min opirrer ham kun; kjære Rudolf, jeg beder dig, sig du det.“

„Naar du saa gjerne vil, saa skal jeg gjøre det, men tro mig, din Fader vilde synes bedre om, at du selv sagde ham det.“

„Han vil nok tale med mig om det senere, men det er den første Tilstaaelse, jeg er bange for. Sig ham det, Rudolf — strax imorgen tidlig — saa er det over.“

„Imorgen? — Nei Gerhard, jeg vil nødvendig sige ham noget Ubehageligt første Juledag!“

„Det har du Ret i, lad det saa være den første Dag efter Helgen — vil du, Rudolf? — jeg vil saa gjerne være denne Byrde kvit.“

Rudolf lovede det, ; Gerhard trykkede heftigt hans Haand, kaldte ham sin bedste og eneste Ven og lovede helligt, at han aldrig mere skulde handle mod hans Raad, og at han i det Hele taget vilde blive et andet Menneske. Rudolf had ham ikke at love for meget, men hans Fætter var overbevist om Oprigtigheden af sine egne Beslutninger. Med meget leitere Hjerte slukkede han Lyset og gik i Seng.

Første Juledag var Familien i Roklighed. Den dybe Sne, der var faldt om Natten, gjorde det besværligt for Damerne at gaa ud; man gik blot hen i Kirken. Præsten gjorde Gudstjenesten saa kort som muligt; han antog, at Alle gjerne vilde være saa meget som muligt hjemme i Juledagene; desuden sneede det fremdeles, og det var stadeligt at sidde i de fugtige Klæder.

Hildegard var kommen til Kirke med

Juleglæde i Hjertet, men hun folte sig snart nedtrykt over den kolde og tørre Præken. Da hun senere vilde tale med Gerhard om Præken, forstod hun, at han havde beholdt endnu mindre af den end hun; han var desuden i en meget livlig og munter Stemning, som slet ikke passede til hendes.

Saa taug hun og blev noget tilbage efter de Andre, der gik foran i munter Samtale; Faderen gik som sædvanligt alene i Forveien. Moderen var bleven hjemme, fordi hun folte sig træt og nødig vilde ud i Sneen.

Til Middag kom Pastoren; paa Grund af, at han havde maattet forbede sig til Dagens Præken, havde han ikke kunnet modtage Indbydelsen til Juleaften; han fik derfor idag de Gaver, der vare ham tiltenkte; af Præsidenten forskjellige værdifulde Bøger og af Fru Høllbringen syltede Frugter, som han yndede meget; den gode Pastor folte sig baade roet og taknemmelig herover.

Bed Kaffebordet anstrengte han sig derfor for at gjøre sin Underholdning saa behagelig som muligt. Han begyndte at fortælle om Fortidens Julestikke, hvori der tildels var noget Hedenst. Talen kom ogsaa paa Fru Hare eller Holle, som i gamle Dage spillede en stor Rolle i Julen. Hun kom ind i Husene gennem Vinduet eller Eskorstenen og saa efter, om Konerne og Pigerne havde arbejdet flittigt, især om Spinderokken var i Orden, og derefter uddelte hun sine Gaver.

„Hvad tro J, Fru Holle vilde sige, om hun undersøgte Eder's Arbejder?“ spurgte Rudolf spogende de to Søstre. „Vilde hun ryste Guld eller Fjer over Eder?“

De lo; Samvittigheden var nok ikke ganske ren. Mathilde forsøgte at skjule sin Forlegenhed ved en Spøg.

„Kan vi ikke forsøge paa at indbyde den strenge Frue?“ raabte hun. „Lad os tænde Ild i Kaminen i Taarnværelset; dersom hun flyver omkring i dette Veir, saa føler hun sig vist tiltrukket af det og gjør os den Gæde at besøge os gennem Skorstenen.“

Alle lo og syntes, det var et godt Forslag, selv om de maatte gjøre Afkald paa Fru Hares Besøg.

Mathilde gav Befaling til at lægge i Kaminen i Taarnet, og de Unge ilede derop.

Det var skrækelig koldt og fuldt af Træf deroppe, men det vilde Jngen af dem tilstaa. De fik Ilden til at brænde lystigt og leirede sig rundt om Kaminen, hvis Flamme kastede Gjenstien ud i det af Sneen bedækkede, i Tusmørke indhylede Landskab, og vækkede Svalerne, der havde sine Nester i Muren.

„Det var netop et passende Opholdssted for at sættes tilbage i en mere romantisk Tid end vor“, sagde Gerhard.

„Kun Skade, at der ikke mere gives Spøgeser“, mente Mathilde, „dette var just den rette Tid til at se dem.“

„Fordi vi sidde saa trygt sammen alle fire!“ svarede hendes Broder drillende.

„Da kan du være overbevist om, at de ikke komme; det eneste Spøgeser, som mig bekendt skal have vist sig her, er en Munk, men han vover sig vist ikke i saa behageligt Selskab.“

Rudolf maatte fortælle Historien om Munken, og nu afløste den ene Spøgeserhistorie den anden. Stemningen blev mer og mer opfremt; Hildegard afbrød pludselig sin Broder, der netop fortalte, med det ængstelige Udraab: „Hører du ikke Hestetrav?“

„Der er maasse kommet Fremmede“, svarede Mathilde og fattede sig hurtigt.

„Hvem skulde vel det være?“ spurgte Rudolf forundret.

„Sandsynligvis Officerer fra M.“, svarede hun temmelig ligegyldigt. Da det alt er sent, bliver de vel her i Nat.“

„Men det er temmelig ubeskedent at komme uanmeldt en første Juleledag“, mente Rudolf, som foretrak at være ganske en familie. „De stakkels Menner maa ogsaa have lidt godt af Hoitiden“, sagde Gerhard godmodig. „Det er egoistisk blot at tænke paa egen Fornøjelse.“ Rudolf svarede Jntet og gik noget forstemt ned af Trappen efter Mathilde og Gerhard; Hildegard fulgte tilsidst, næsten med samme Følelser som Fættren. Hun fandt snart en ubemærket Plads bag Themastuen og var hele Aftenen meget stille, trods den livlige Konversation omkring hende.

Mathilde var lutter Liv, hendes Dine straaede — Rudolf betragtede hende uafsladeligt. Hun søgte, at hans Blik hoilede dadelende paa hende, dette oprørte hendes Stoltthed, og jo mer stille og alvorlig han blev, desto muntrere syntes hun. Gerhard, der var glad ved at kunne forjage sin indre Uro, lod sig rive med af Underholdningen og var næsten forceret livlig. Hans Moder og Hildegard undrede sig over ham.

Saaledes gik Aftenen, tilshneladende i den behageligste Stemning. Anden Juleledag begyndte paa lignende Maade. Veiret var nu blevet smukt og klart, saa at det hele Selskab, med Undtagelse af Fru Helledringen, tog sig en Spadsertur i Haven. Rudolf søgte at overvinde sin flette Humør og give Samtalen en solidere Retning, men det forekom ham, at Mathilde havde foresat sig at tilintetgjøre hans Anstrængelser i denne Retning; hun sagde altid det Modsatte af, hvad han ønskede, de tirrede gjenfald hinanden. Udpaa Aftenen forlod de Fremmede dem, efter først at være indbudte af Præsidenten til Selskab Dagen før Nyt-

aarsaften. Rudolf var meget glad, da de reiste, og søgte at finde Leilighed til at tale med Mathilde om hendes Overfladisthed; men han kom ikke til; thi Mathilde var Resten af Aftenen optagen af at tale med sin Moder om det forestaaende Selskab.

Den næste Morgen var det bestemt, at Rudolf skulde tale med Præsidenten om Gerhards Anliggende. Denne var i stærkt Oprør, han gjorde sin Ven forskjellige Forslag om, hvad han skulde sige, — og overvældede ham med Taaligheder, fordi han vilde gjøre dette for ham. Rudolf viste større Koldblodighed, end han sølte; thi i Grunden var det ham naturligtvis et ubehagelig Hverv.

Han søgte Præsidenten meget tidlig paa hans Bærelse, for at være færdig, inden Damerne viste sig, men han var allerede gaaet ud i Haven; Rudolf gik ud til ham, det passede godt at tale med ham derude. Det var en frisk, solklar Vintermorgen, Træerne tog sig deilig ud med det hvide Rim; han stod et Dieblit stille og saa sig om i det skønne Winterlandskab; men saa kom igjen Følelsen af hans ubehagelige Hverv over ham, og han skyndte sig med at opjøre sin Onkel. Han traf ham snart nede ved Volden.

„En herlig Morgen, Rudolf;“ raabte Præsidenten ham imøde; „du har gjort ret i at komme ud.“

„Jeg søgte dig, kjære Onkel, og da jeg ikke fandt dig i dit Bærelse, fulgte jeg efter dig herud; — det er virkelig deiligt og forfriskende for Sindet.“

„Ja visstelig; Naturen, synes mig, er Menneffets bedste Læremester og forfrisker baade Sjæl og Legeme. Var der forresten noget, du vilde tale med mig om?“

„Ja, kjære Onkel, jeg frygter kun“, — han holdt inde, det faldt ham saa

tungt at forstyrre hans fredelige Stemning ved sin Meddelelse.

„Hvad frygter du? — Er det noget Ubehageligt, du har at sige mig?“

„Jeg vil paa Forhaand bede dig at opfatte det saa lidet ubehageligt som muligt. De ydre Forhold og den Handlendes Karakter giver Handlingerne deres egentlige Bæsen, ikke den almindelige Dom over dem.“

„Taler du om Gerhard?“ spurgte Præsidenten kort, uden at indlade sig paa disse Sofismer.

„I detmindste angaar dette Anliggende ham.“

„Hvorfor kommer han ikke selv?“ vedblev Præsidenten heftig; „hvorfor sender han dig, har han ingen Tillid til sin Fader?“

„Kjære Onkel, det falder ham saa tungt at volde dig Ubehageligheder, at han ikke var istand til at tale med dig selv, men bad mig.“

„Nu, hvad er det? — Blot hurtig ud med det!“ var det utaalmodige Svar.

Rudolf fortalte med saa Drd hele Sagen.

„Tænkte jeg det ikke nok!“ raabte Præsidenten harmfuld; „altid letfindig og ikke bange for at gjøre det Urette, men kun for at tilstaa det.“ „Hvad gav jeg ikke for?“ — tilføiede han suffende — „at Gerhard havde en fastere Karakter.“ Han havde næsten ordlydende udtalt Rudolfs Mening, som denne havde foreholdt Gerhard, men den fraværende Ven stemte hans Hjerte mildere, end om han havde været tilstede. Han søgte nu at forsvare den Skyldige. „Det er saa vanskeligt for Gerhard“, sagde han, „ikke at lade sig forlede til for store Udgifter. Han har et muntert, sorgløst Temperament, kan ikke beregne Noget og er ikke praktisk anlagt. Hans Bekjendte vide,

at han er i en god Stilling og benyttede sig af hans Godmodighed."

"Det er det netop", svarede Præsidenten meget ærgerlig; thi dette var hans ømfintligste Punkt, „hvad skal det blive til, dersom han fortsætter saaledes? Har du da slet ingen Indsyndelse paa ham? Jeg havde haabet, du vilde tage dig mere af ham."

Blodet steg Rudolf til Hovedet af krænket Selvfølelse. „Det er meget vanskeligt for mig", sagde han heftig. „Gerhard er jo et selvstændigt Menneske og følger sig let stødt, naar jeg formaner ham. Desuden har han mange Bekendtskaber, som jeg slet ikke omgaaes, og derfor er det vanskeligt at holde Die med ham."

„Du maa tage dig den nødvendige Autoritet; — jeg skal sige det til ham."

„Kjære Onkel, gjør ikke det; han er saa ømfindelig, at vort Forhold let kunde lide ved det."

„Det vil jeg sørge for, det maa blive anderledes; hvor stor er hans Gjæld?"

Rudolf nævnte Summen.

„Nu, det kan jeg sige, — i saa kort Tid!"

„Han er ulystelig derover og vil vist aldrig mer lade det komme saavidt." Rudolf sagde her mer, end han selv troede; thi han kjendte Gerhards Karakter og havde liden Tillid til hans gode Forsætter.

Præsidenten gik hurtigt ind i Huset.

„Send strax Gerhard op paa mit Værelse", sagde han.

Rudolf vovede endnu at lægge et godt Ord ind for sin Ven. „Han er meget bedrøvet og gjør sig mange Bebrejdelser."

„Det var værre, om han ikke gjorde det!" for Præsidenten op. „Du er ham en trofast Ven, Rudolf; men lad dig ikke forlede, til at se gjennem Fingre med ham, for saa bliver der Intet af ham."

Dermed afbrød han Samtalen; Ru-

dolf skyndte sig op til Gerhard og bad ham gaa ned til Faderen. Meget træffelige Efterretninger om dennes Stemning kunde han ikke bringe, og Gerhard gik med tungt Hjerte og vølende Stridt.

De saaes først igjen ved Frokostbordet, hvor hele Familien samlede. Præsidenten var noget bleg og havde et strengt Udtryk, og Gerhard var paafaldende stille; da Faderen havde forladt Værelset, saa han op og blev snaksommere. Da Rudolf og han blev alene, sagde han i en temmelig sorgløs Tone: „Han var venligere, end jeg havde ventet, og vil betale Alt. Det er godt, at det er over!"

Han søgte at ryste det af sig, og var snart ligesaa munter som før. Blot i Faderens Nærværelse var han stillere og mere opmærksom paa dennes Ansigt. Dette behagede denne; han fattede mere Tillid til sin Søns Beslutninger, og der kom et inderligere Forhold mellem dem, noget som glædede Moderen meget. Det hendte endog saa, at Gerhard blev hjemme fra en Spadsertur eller gav Afkald paa Jagtens Fornøielse for at være sammen med Faderen; men herved opløstes det unge Selskab tildels. Naar Gerhard ikke var med, fandt Hildegard ingen Glæde i Spadserturen, hun foretrak da at opsøge sin elskede Ensomhed. Mathilde havde ikke lyst til at være alene med Rudolf. Hun mærkede, at han ikke kunde lide hendes Opsørelse i Selskabslivet og fandt det meget hovmodigt og upassende af ham at dadle hende derfor, han havde jo Intet at sige over hende. Maaffe pinte hendes Samvittighed hende lidt, men hun vilde ikke bøie sig.

Hun skjede ham, og efterat han flere Gange forgjæves havde forsøgt at komme tilbage til det gamle venskabelige Forhold, antog han ligeledes en kold Mine og brugte Tiden til at studere et juridisk

Verk, som hans Onkel havde foræret ham.

Den store Festdag kom; Alt var arrangeret smukt og smagfuldt. Mathilde var oprømt, Hildegard meget nedtrykt. Hun havde haabet at kunne trække sig ganske tilbage, da hun gif til Præsten, Moderen havde næsten tilladt det, men da Mathilde gjorde Indsigelser, fik hun dog tilsidst ikke Tilladelse dertil. Søsteren mente det godt med hende; hun syntes, det maatte være fjedeligt for hende „at undvære en saa stor Fornoielse blot for nogle Religionstimers Skyld.“

Hun gjorde sig Umage for at ordne Hildegards Toilette, som ikke var beregnet paa slike Tilfælde, saa smukt som muligt. Hun satte friske røde Kameliev i hendes Haar og anbragte smagfulde Sloifer paa den hvide Dragt; Tanken var nemlig, at der skulde danses. Da hun var færdig, monstrede hun hende endnu en Gang fra Top til Taa.

„Saa Hildegard, nu ser du virkelig nok saa net ud; men hvad er det for et gammelt Floielsbaand du har om Halsen? Det gaar ikke an, det maa du tage af dig.“ Hun vilde løse det af hende. Hildegard greb hurtig efter det; det var hendes Krusifix, hendes kjære Hemmelighed.

„Hvad gjør det, lad mig beholde det paa!“ bad hun indtrængende i Frygt for, at det skulde opdages.

„Hvor kan du nu være saa egenfindig! se her, tag mine Perler, de passer til din Dragt; men Baandet maa du tage af. Hvad har du i det?“

Hildegard maatte give efter, hun tog hurtig Baandet af, skjulte sit kjære Kors i Haanden, og lod taalmodig Mathilde sætte Perlebaandet paa; men det forekom hende, som hun begif en Forbrudelse, og da hun havde gjemt Korset, søgte hun sig mer forladt end nogenfinde; nogle Taa-

rer vare nær faldne paa Perlebaandet. Hun havde imidlertid ikke megen Tid til at hengive sig til sine Følelser; Gæsterne samlede, og Ballet begyndte snart. Rudolf, der idag var ualmindelig venlig mod hende, dansede først med hende. Hun heroligedes med Hensyn til det Usædvanlige i sin Dragt; thi i Sammenligning med de voksne unge Piger var hun meget tarvelig. (Mathilde havde nok havdt Ret i at tage Floielsbaandet af — hvorledes havde Krusifixet passeret her?).

Mathilde var Festens Dronning. Hun saa ualmindelig smuk ud i sin Rosa Florkjole med en Krands af Roser i det mørke Haar, var livligere end nogenfinde og feteret af Alle. Gerhard syntes ligeledes meget fornøiet; Hildegard saa lidet til ham; hun var mest sammen med Rudolf, der ofte traf sig tilbage med hende i det lille Kabinet ved Siden af Salen.

De vare begge enige om, at et stille Liv var langt at foretrække for saadanne Fester. Imidlertid forlod Rudolf hende ogsaa imellem, og et saadant ubevogtet Dieblit benyttede hun til at flygte op paa sit Værelse. Da Fru von Hællringen nogen Tid efter opsogte hende der, fandt hun hende siddende ved Vinduet med Hovedet hvilende paa Armen og indslumret. Hildegard for forvirret op, hun greb efter Floielsbaandet, men fandt det ikke, hun fik fat i Perlebaandet i Stedet.

„Hvad er det, Mama?“

Denne lo. „Du er ret et Barn og bør gaa i Seng; nedenunder more de sig nu paa det Bedste.“

Hildegard var glad over Tilladelsen; Moderen hjalp hende med at aflægge sin Balstads, og hun stillede sig meget fornøiet ved den, dog ikke uden Samvittighedsnag. Det kom ikke ud af hendes Tan-

ter, at hun havde fornegtet sin Frelser, at hun hemmelig havde skjult og taget af sig Kruisfjæret. Denne Tanke gjorde det umuligt for hende at sove ind.

Hvorledes skulde det gaa senere, naar hun blev voksen og ofte maatte gaa i Selskab. Det forekom hende, som om hun da maatte fornegte sit Hjertes Helligdom, hun vidste slet intet Raad. Paa ser da Kristendommen og Verden virkelig ikke

sammen? Var dog ikke hendes Kjære gode Kristne og fandt det desuagtet i sin Orden at deltage i saadanne Fester. Hvorfor da denne Uro i Samvittigheden? Hun bad med dobbelt Fjærlighed i sin Aftenbøn, at Gud for Jesu Skyld vilde tilgive hende, dersom hun idag havde handlet urigtigt, og uden at forstyrres af Musikken, sov hun fredeligt ind. (Fortsættes).

Bidt om Kunstens Fremstilling af Moses og Evangelisterne.

I.

Mange af vore Læsere har uden Tvivl i gamle Kirker i Norge eller Danmark seet smaa Statuer af Moses, og det har da vel forundret dem at se denne Profet afbildet med Horn. Vistnok brugte Jøderne Ordet Horn billedligt for dermed at betegne Magt og Vælde; men naar Kunstnere i senere Tider har afbildet Moses med Horn, saa er Grunden hertil den, at den latinske Bibeloversættelse Vulgata har givet en feilagtig Oversættelse af et Ord i 2den Mosebogs 34te Kapitel 29de, 30te og 35te Vers; i Vulgata staar: Ignorabat quod cornuta esset facies sua (han vidste ikke, at hans Ansigt var forsynet med Horn), i Stedet for: Ignorabat quod splenderit cutis faciei ejus (han vidste ikke, at Huden paa hans Ansigt skinnede). Vor Hjemmelsmand siger, at det hebraiske Verbum coran muligt er Roden til det latinske Ord cornu, Horn, og at den første Betydning vistnok er at sætte Horn frem; men han tilføier, at baade den græske Oversættelse Septuaginta og alle Andre, der har oversat det gamle Testamente paa noget af de nyere euro-

pæiske Sprog, har været samstemmige i, at Ordet paa det nævnte Sted i 2den Mosebogs 34te Kapitel maa tages i sin overførte (sekundære) Betydning: at udstyre Straaler.

Heraf følger, at Moses ikke skal afbildes med Horn, men at hans Ansigt derimod, overensstemmende med nævnte Bibelsted, kan gives en straalende Glands, en Opgave, som vel en Maler, men neppe en Billedhugger kan løse.

II.

I de ældre Maleres Fremstilling af Evangelisterne finder man, at hver af disse er givet et Symbol eller Sindbillede ved Siden: Matthæus en Engel, Markus en Løve, Lukas en Kalb eller Dyr og Johannes en Drn. Symbolernes Fordeling er dog noget forskjellig, idet man ogsaa finder Løven hos Johannes, Drnen hos Markus, Dyren hos Matthæus osv.; de fire Symboler er imidlertid altid de samme. Hvor har Kunstnerne disse Sindbilleder fra? De har dem fra Profeten Ezechiel's Syn (Ez. 1, 10.). Af de mange Fortolkninger eller Anvendelser, som man saa-

ledes har gjort af de fire „Dyr“ Billeder, skal vi her kun anføre følgende, som er taget fra Kirkefaderen Ireneus's Verk „Mod Kjetterne“ (Adv. Hæreticos) Liber III. Kap. 11: „Det første levende Kreatur *), som er en Løve, betegner Kristi Kraft, Overhøihed og kongelige Værdighed (som fremstillet hos) Johanne; det andet, lig en Dre (d. e. et Offerdyr), betegner hans præstelige Stand (som fremstillet hos) Lukas; det Tredie, som viser et Menneskes Ansigt, betegner Kristi Komme i Kjødet som Menneske (fremstillet hos) Matthæus; og det Fjerde, lig en flyvende Drn, tilhændegiver den Helligaands Naade, flyvende ind i Kirken (som fremstillet hos) Markus.“ Ireneus skal have været den Første, som paaviste Ligheder mellem de fire „Dyr“ og de fire Evangelisters Fremstillinger af Kristi Liv og Gjerning; fra ham har da Malerne hentet de nævnte Sindbilleder.

At Markus af Nogle har faaet Løven til Sindbillede skal have sin Grund deri, at Markus fortrinsvis er bleven kaldt Opstandelsens Historiefriber (maaste fordi Paasfedags-Evangeliet er taget af Markus), og man fandt at Løven var et betvent Billede paa Opstandelsen, fordi man troede en fabelagtig Beretning om Løven, som gif ud paa, at dens Unge som død til Verden, og ikke fik Liv før paa den tredie Dag, naar han Løven kom og aandede paa den. Efter denne Forklaring vil man bedre forstaa Indholdet af følgende Vers:

Quatuor hæc Dominum signant animalia
Christum,
Est homo nascendo, Vitulusque sacer
moriendo,
Et Leo surgendo, cœlos Aquilaque
petendo,
Nec minus hos scribas animalia et ipsa
figurant.

*) Ordet Kreatur betyder en Skabning, og kan derfor ogsaa bruges om Mennesker og Engle, skjønt det er imod den nyere Sprogbrug.

Det er: Disse fire Dyr betegne den Herre Kristus; han bliver et Menneske ved sin Fødsel, en hellig Offerkald ved sin Død, en Løve ved sin Opstandelse, en Drn ved sin Himmelfart. De samme Dyr betegne ogsaa de fire Evangelister.

En Forfatter bemærker, at Tabellen om Løvens Unge vist ikke er meget gammel. Vi tro ogsaa, at Løven, saadan som den i Virkeligheden er, nok kan bruges til Billede paa Herrens Opstandelse, uden at man behøver at tage sin Tilflugt til Fabler; men at forklare de fire Dyr om de fire Evangelister er vistnok altfor snevert; Luther, som ogsaa har skrevet lidt om Ezechiel's Syn, nævner ikke Evangelisterne; han taler om Synet med megen Barsomhed; han tror, at de fire Ansigter, som vende til fire Kanter, betegne Kristi Evangeliums Fremstriden til alle fire Verdens egne, — den ene og samme Kristi Sandhed, Tro, Haab, Kjærlighed osv., er bestemt til at gaa frem til alle fire Verdenshjørner.

Værdifulde Bemærkninger om Evangelisternes Emblemer etc. vil man finde i Dr. Wordsworth's Lectures on the canon of Scripture (Lect. iv. pag. 151) og hans Lectures on the Apocalypse (Lect. iv. pag. 116. 117.). Se ogsaa Mrs. Jameson's Verk: Sacred and Legendary Art, Vol. I pag. 98 et seqv.). I et Verk kaldet Thesaurus Theologico Philologicus skal der (Vol. II. pag. 57—62) være en Afhandling af Thomasius, hvori han gennemgaar over femti Forfattere, der have skrevet om Ezechiel's og Johannes's Syner og sætter ud fra hinanden Ireneus's, Jeromes (Hieronimi?) og Augustins indbyrdes afvigende Meninger om, hvorledes de fire nævnte Symboler rettelig skulle fordeles mellem de fire Evangelister. — Den, som har lyst til at se, hvad Luther siger om Ezechiel's

Syn, vil vi henvise til Erlanger-Udgaven af hans Verker, 63de Bind Side 64 flg.

Anm.: Materialierne til det Næste

af, hvad vi ovenfor har skrevet, har vi fundet i et engelsk Tidsskrift, kaldet "Notes and Queries", London 1850 (Vol. I. og II. passim.).

Svenskerne og den konstitutionelle Konflikt i Norge.*)

(Korrespondence fra Christiania til „Dagbladet“ i Kjøbenhavn.)

Kr. Redaktør! Det Brev, De nylig bragte fra Deres Stockholmer-Korrespondent, har ikke kunnet undgaa at vække endel Opsigt heroppe, ikke just fordi man her tvivlede om, at den konstitutionelle Konflikt i Norge af Svenskerne vilde blive fulgt med Opmærksomhed og en vis Uro, men fordi man dog neppe havde forestillet sig, at nogen i Sverige kunde se Sagen fuldt saa mørkt. Man har vistnok her været opmærksom paa de enkelte Ytringer i den svenske Presse, paa hvilke Deres Korrespondent ogsaa peger hen, men man har anseet dem mere for enkeltstaaende Udbrud af letbevægelige Naturer end som Udtryk for nogen almindeligere udbredt Mening. Sagerne staa imidlertid langt fra saa fortviolet i Norge, som man efter Korrespondentens Udtalelser synes at antage i Sverige, og som man tilbølgelig ogsaa i Danmark synes at tro. Den konstitutionelle Konflikts Udvikling er vistnok nu mellem tvende Valg komme til en akut Krisis, (d. e. vanskeligt Punkt) men vi heroppe, der staa Tingene lige ind paa Livet, formaa ikke at se nogen overhængende Fare hverken for den konstitutionelt monarkiske Forfatning eller for Unionen. Vi staa herken foran en Revolution eller foran et Statskup.

Den norske Bondestand, som ubestridelig har Magten i vor Repræsentation,

er i sin Helhed hverken saa lidet oplyst eller saa radikalt anlagt, som man stundom ser den skildret. At den ligesom alle andre Majoriteter ikke altid eller gennemgaaende har det sikre statsmandsmæssige Blik for Konsekventerne af en stærkt drivende „liberal“ Politik, er sikert nok, men det er jo dog ogsaa just ligeoverfor Udseelser i denne Retning, at vor Forfatning stiller Kongemagtens Kontrol. Vor Bondestand føler sin Magt og Indflydelse, og den ser selvsølgelig gerne denne endnu mere udvidet; saaledes er det jo altid. Men man vilde tage meget feil, om man troede, at den er revolutionært anlagt eller tilbøielig til Eventyrpolitik. Man maa ingenlunde tro, at den nu saa høitalende norske Radikalisme enten har grebet den hele Bondestand eller har Udset til virkelig at fremtvinge voldsomme og eventyrlige Omvæltninger. Man skal derimod huske paa, at under vor Forfatning, som ikke har lagt et stærkt konservativt Element i selve Repræsentationen, vil en Konflikt direkte mellem Repræsentation og Regjering lettere og oftere opstaa end i Lande, hvor Tokammersystemet regulerer Bevægelserne. Hos os er derfor Tvist mellem Regjering og Storting oftest at betragte som en Tvist mellem første og andet Kammer i andre Lande, altsaa mellem de fremadsgående og de

*) Optaget i „Morgenbladet“ for 3die Oktober s. A. — Ordet Konflikt bethder Sammenstød, Strid.

tilbageholdende Elementer i selve Folket. Derfor er Stortingets samlede Optræden til et bestemt Tidspunkt heller ikke hos os et saa aldeles uspiseligt Bevis paa en samlet og udelst Stemning hos det hele Bælgerfolk. Nu skal det villig indrømmes, at den fra den franske Republik udstømmende radikale Tendens har ovet stor Indflydelse hos os, noget, hvorom vore vilde radikale Blade og de sidste Valg i Landdistrikterne bære Vidne. Ikke desto mindre valgtes senest en meget stor Del radikale Stortingrepræsentanter, eller rettere deres Valgmænd, imod tiidels meget betydelige Minoriteter, sjønt de konservative Bølgere — som det oftest pleier at gaa — vare temmelig træge til at møde frem ved Valgurnerne sammenlignet med, hvad den stærkt opagiterede radikale Bølgerskift præsterede. Dengang anede man heller ikke saadanne Konflikter, som senere ere sømne.

Andre Omstændigheder pege ogsaa paa, at Radikalismen ikke har suldt saa mange Tilhængere blandt vor Bønde-stand, som man efter Valgene skulde tro. De forskjellige Blades Udbredelse synes her at maatte kunne give et Bink. Af de egentlige Folkeblade skulde „Aften-vennen“, „Folkebladet“ og „Fædrelandet“, der alle repræsentere en moderat, men i hvert Fald antiradikal Politik, have et Antal af mellem 30.000 og 35.000 Abonnenter tilfammen, hvoraf 13—14.000 falde paa hvert af de forstnævnte, og Resten paa sidstnævnte. De radikale Blade „Verdens Gang“, „Norge“ og et Par mindre kjendte have tilfammen ikke flere Abonnenter end 12—13.000. I Provindspressen eller den Del deraf, som kan antages at gaa ud i Landdistrikterne, staa vistnok de to Parver omtrent lige mod hinanden. Et andet Tegns er den nylig oprettede „Novemberforening“, der har sat sig til

Maal at virke samlende paa det Parti, som vil have Grundloven og Kristendommen beskyttet mod de Radikales Angreb, og som har vundet en langt stærkere Tilslutning overalt i Landdistrikterne, end Indbyderne nogenstunde havde ventet sig.

Saadanne Tegns synes ikke at tyde paa, at den Eventyrpolitik, som Radikalismens Førere have drevet igjennem, og som med vilde Ordslag prædiktes af de radikale Blade, egentlig har saa grundfæstet Rod i Folket som Helhed, om den end har ophidset altfor mange og bragt Sagerne altfor meget paa Spidjen.

Derhos maa man nu vel lægge Mærke til, at Programmet for de sidste Valg var Gjennemførelsen af Statsraads-sagen. Jeg vil ikke disputere med „Dagbladet“ om Regjeringens Afgjørelse af denne Sag, men kun fremhæve, at Mængden af dens Tilhængere hos os vistnok hører til de „Bukolikere“, som tro, at Parlamentarismen ikke vilde blive en Følge af den. Parlamentarismen med ubetinget Majoritetsherredømme vil Mængden af Folket neppe have. Man troede vistnok kun at skulle saa større Indflydelse paa de „uafhængig“ valgte Statsraader uden at tænke sig, at dette skulde lede til hyppige Ministerkifter og ren Parlamentarisme. Men hvorledes man nu end vil betragte dette Spørgsmaal, saa er det sikkert nok, at det sidste Valgprogram ikke indbefattede Spørgsmaalene om Kongens absolute Veto udenfor Lovarbejder samt om Stortingets Rettighed til Permanens gennem sine Kommitteer.*) Om det første er et Fortolkningsspørgsmaal, hvilket enhver Jurist og enhver erfaren Politiker vil løse i Kongemagtens Føve, medens

*) At Stortingets Kommitteer sidde over fra et Dging til det næst efterfølgende. Red.

de Radikale fremhæve for svagere tæn-
kende Hoveder, at „Grundloven ikke ta-
ler et Ord om absolut Veto“, idet dette
nemlig er indirekte afgjort ved Grund-
lovens § 82, saa er Komite- eller Per-
manensaffæren et saa aabenbart Brud
paa Grundloven fra Stortingets Side,
at Kongemagten maa prise sig særlig
heldig, naar Storthingsmajoriteten for-
løber sig i den Grad aabenbart. Disse
Spørgsmaal ville ganske vist med Kraft
gjøre sig gjældende under Landbefolkningens
Betragtning af Storthingsmajori-
tetens Færd og Krav, og særlig vil det
sidste Spørgsmaal, som det mest aaben-
bare, tænde et klart Lys for dem, som
endnu have tvivlet om, hvor de radikale
Ledere ville hen. Man har ogsaa alle-
rede seet, at et af Stortingets Militær-
komitees Medlemmer, der er Gaard-
bruger, har udtalt til Formanden (Sver-
drup), at „Sagen stiller sig anderledes
efter Sanktionsneglelsen“.

Man vilde ogsaa tage meget feil, om
man troede, at den norske Bondestand vil
rydde Kongemagten af Veien og indføre
Republikken. Langtfra! Den vil nok
styrke og udvide sin egen Magt, — men
ja, inden man behøver at nævne Repu-
blikken for den, kommer der andre Spørgs-
maal iveien. Der have vi nu Stemme-
retsforslagene, som foreligge til Afgjæ-
velse under denne Valgperiode. Af disse
er et, det All'fste, bygget paa de nuvæ-
rende Principer for Stemmeret, med no-
gen Udvidelse og Regulering, medens
alle de andre ere byggede paa Censushy-
stemet, og gennemgaaende med en saa
lav Censur, at den om et halvt eller tre-
kvart Aarhundrede vil betyde det samme
som almindelig Stemmeret. Denne
Udvidelse af Stemmeretten huer slet ikke
Bondestanden, som ved, hvad den har,
men ikke, hvad den faar. Nu raader den
fjeld og ved, hvad den vil fremme, og hvad

den vil hemme; den vil ikke dele Magt-
ten med andre, den vil ikke foruden de
mindste Smaaabonder paa matriculeret
Jord ogsaa have hele Husmandsstanden
og hele Arbejderstanden med i Laget.
Det gjælder nemlig her dens egen Pen-
gepung og hele politiske Eksistens. Det
radikale Parti er imidlertid gaaet for
langt i denne Sag til at kunne trække
sig tilbage. Skulde det drive et af Cen-
susforslagene igjennem, da venter Bonde-
standens Masse ubetinget, at Beslutning-
en ikke sanktioneres.

For at Bondestanden ikke skal være i
Tvivl om, hvorefter de radikale Ledere
sigte, og hvorledes de opfatte „den norske
Bondes Vel“, har den berømte Politiker
Bjørnson lovet, at Husmanden skal faa
sin Jord fri, og at Betalingen for samme
skal udlignes paa Matriculen, hvilket vil
sige det samme, som at Bønderne først
skulle sælge Husmandsjorden til Kommu-
nekaassen og derefter betale Kjøbesummen
ind i Kommunekassen igjen i Form af
udlignet Skat, eller med andre Ord, at
de skulle skjenke Husmandene Jorden
frit. Denne Bjørnsonske Frugt af Aa-
ret har faaet sit Pendant (Eftervirkning)
i den Resolution, som Arbejdermødet i
Christiania fattede, hvorefter almindelig
Stemmeret bor være Maalet for vor
fremtidige Stræben. Dette er Radikal-
ismens Tilbud til den norske Bondestand,
hvis denne vil samle sig om de „Frisin-
dede“'s Fane til Kamp mod „Bagstræ-
verne“. Drevene længere og længere
mod Venstre paa Grund af den nødven-
dige Veien til Masjernes Gunst byde
de Radikale den norske Bondestand en
Smag af Republikken, som visstlig ikke
ville høre den, selv om den forud havde
haft mindste Lyst til Republik, hvilket
ikke er Tilfældet.

Republikken spørger kun i Ledernes og
deres Nærmeestes Hjærner og har intet

Tilhæng blandt den raadende Land- og Bybefolkning. Man kan ogsaa være overbevist om, at republikanske Lyster aldrig ville faa Magten over vor Bondestand. Denne bør ikke bedømmes med danske eller endog svenske Forhold for Die; den har udviklet sig under helt andre Grundvilkaar og er for Tiden altfor „scenevant“ paa de politiske Bræder, til at ikke dens virkelige Dydgtighed skulde bringe den til at stramme i Lørlerne i rette Tid. Man har i vor parlamentariske Historie Beviser for, at Bonden ikke gaar længere, end han finder tjenligt for sine egne velforstaede Interesser; Reaktionen efter 1848 er betegnende nok i saa Henseende. Vor Bonde er ikke Ideolog; han er en praktisk Politiker, og da Republikken med sine Ideer om alles Stemmeret osv. ikke er i Bondens Interesse, medens vor gjældende monarkist-konstitutionelle Forfatning i høi Grad svarer til hans nærmeste politiske Behov, og da han derhos er dygtig nok til at erkjende sine virkelige Interesser, saa kan man være ganske tryk for, hvor man vil finde den norste Bondestand, naar Spørgsmaalet om Kongemagtens Underkuelse eller Republikkens Oprettelse nogenstunde skulde true med virkelig at foreligge.

Heroppe hos os viner vi ikke nogen Republik paa langt Hold; vi se kun en alvorlig Kamp i selve Folket for eller imod radikale Træb. At Kongemagten ikke vil blive tvungen til at opgive nogen af sine lovlige Rettigheder, derom kan man baade i vore skandinaviske Broderlande og i det øvrige Udland være ganske tryk, og den, som til Slut kommer til at knække Radikalismen, det bliver just den norste Bonde. Selv om der ved de næste Valg endnu skulde vise sig en hel Del Radikalisme, saa kan man dog være overbevist om, at Mandaterne komme til at gaa ud paa

Respekt for Grundloven og Respekt for Bondestandens politisk-materielle Interesser. Altsaa ingen hovedfulds Egentyrpolitisk udover det Bestaaende.

Ligesaa liden virkelig Fare, som der er for en Statsforandring i Norge, ligesaa liden Fare er der for Unionen. Det er ganske vist allerede ubehageligt nok, at der paa visse Hold sker meget og falder mange Udtalelser, som maa sætte ondt Blod i Sverige og vække falske Forestillinger der, men man maa da ikke bortse fra, at det kun er en ganske liden Kred, som muligvis ønsker en Ophævelse af Unionen, fordi denne er uforenelig med deres Spekulationer paa Republikken. Men er der saa Republikanere her i Landet, saa er der endnu færre, som ønske Unionens Ophævelse. Denne ligger nemlig, selv for Mærskernes Opfatning, altfor meget i begge Landes Interesse. Man behøver ikke at gaa videre end til „Interesserne“, da det dog er disse, som i Politik afgjør Sagen. Jeg vil ikke benegte, at Unionen kanske ikke egentlig er nogen Hjertesag — det er den neppe hverken i Norge eller Sverige — og jeg vil heller ikke benegte, at der siden Svenskerne ubestindige Politik i 1859—60 kan raade en vis Forsigtighed og Mistænksomhed paa mange Hold heroppe; det er just heri, de Personer spekulere, som stadig bringe ophidsende Ytringer om svensk Indflydelse og Afhængighed af Sverige osv. Men i Hovedsagen er man sig, ved Siden af Unionens store Nytte til Fællesforvar, ogsaa bevidst, at vi ikke have nogensomhelst Grund til at frygte for Overgreb eller endog Tryk fra svensk Side mere end fra hvilken som helst anden Magt, som har sine egne Interesser at varetage. Sin Tryghed i saa Henseende vil Nordmanden kanske ikke saa meget søge i den Omstændighed, at Svenskerne aabent have lagt for Da-

gen Dnsket om at udjevne Sporene efter den beklagelige Dvift i 1859, som meget mere deri, at det — for at bruge et af Svenskernes egne Udtryk — vilde „koste mere, end det smager“ at prøve paa at øve Vold mod Norge, som gjennem Aarhundreders Krige har vist, at svenske Hære lade sig holde paa Afstand, naar Norge er enigt og nogenlunde beredt paa at forsvare sig. Dette Ræsonnement, som ogsaa Deres Korrespondent har antydet som en svensk Opfattelse af Sagen, hvilket utvivlsomt er korrekt, dette Ræsonnement gjør, at man i Virkeligheden ikke hos os nærer nogenstomhelst Frygt for Forstyrrelse af den Ligevegt i Unionen, der nu engang er en nødvendig Betingelse for, at den norske Nation skal føle sig vel ved den. Man har hos os aldrig villet have og vil fremdeles heller ikke have Noget, der smager af Realunion; man vil have en ganske simpel Personalunion saaledes, som den — med Bortseen fra visse statsrettlige Termini — faktisk er, det vil, sige: et Forsvarsforbund, ledet af en fælles Styre, men i hvilket de to Lande egentlig ikke have videre med hinanden at gjøre. Men dette permanente Forsvarsforbund, der tillige sikrer begge Landes indbyrdes Fred, det holder man ogsaa paa med Næb og Klør her i Norge, det kan man være fuldt overbevist om, thi den store Masse af Befolkningen baade i By og paa Land føler altfor vel den nærliggende Fordel ved at have en fredelig Nabo paa sin Østgrændse, saaledes at Nationen ikke hører at anstrenge sig overdrevent med Udgifter til Fæstninger og Hær og Flaade, paa samme Tid som vi have en Forbundsfaelle til Forsvar mod Fremmede. Det norske Folk tænker altsaa ingenlunde paa en nær eller fjern Oplosning af en Union, der saa vel svarer til dens egne Interesser. Det skulde synes, som om

Udfaldet af „Flagsagen“ tilstrækkelig burde vise, at det er saa, som her anført. Forslaget om Borttagelsen af Unionsmærket, hvilket var fremjat af Berner og medundertegnet af selve Sverdrup, gjorde fuldstændig Fiasko i Stortinget og end mere ude blandt det under Storthingsparti-Disciplinen ikke saa hødt indercerede Folk, hvor der reiste sig en Storm mod dette Forsøg paa at fæste Sverige en Fornærmelse i Ansigtet. Kun paa ganske enkeltstaaende ultraradikale Hold møder man sig endnu med at heise det „rene Flag“. Vi have i vor Fremstilling af det unionelle Spørgsmaal opgivet alle Fraiser om „Broderstab“ og andet saadant, som tager sig ud ved Champagneglasset, men som duer lidet i Realpolitikken. Vi holde os til det, som bedre er, til Realpolitikens Spørgsmaal om Nytte og Fordel. Med de Magtudfødsler, som vise sig rundt om os, er det nu mere end nogensinde før blevet en tvingende Nødvendighed for baade Svenske og Nordmænd at holde godt fast paa Unionen, og denne Opfattelse gjør sig meget stærkt gjældende i Norge, og ganske ikke mindst blandt Bøndestanden; det har vi iaar haft nogen Anledning til at gjøre personlige Erfaringer om.

Nordmændene, fra de høieste til de laveste, have Ord for at have et skarpt Blik for baade sine nationale og sine personlige Interesser, og disse er det som ogsaa til Slut vil afgjøre vor Politik. De Strømninger, som nu gennem allehaande Agitationer ere bragte til at bryde sig i den norske Nation, ville taales, saalænge Bøndestanden ikke ser sig selv truet i sin Stilling; thi Bønden mener som saa, at Andres Magt gjerne kan spækes noget, saalænge det giver ham selv noget Indflydelse. Men naar Radikalismen vil paatage sig at staffe Bønden af med hans nuværende grundlovsmæs-

fige Magtstilling og skaffe ham af med Husmandsjord, men derimod skaffe ham Arbeidernes og Husmændenes Stemmesløf paa Halsen, saa stopper han ganske vist den hvide Bevægelse i 'en Fart. Han lader Kampen mellem Konservatismen og Radikalisme staa, saalænge den ikke er farlig for hans egne Interesser, men ikke længere. Han viste det i Femtiaaarene! Den nuværende Kamp kan være alvorlig og uhyggelig nok, men man maa vogte sig for at se altfor pessimistisk (mørkt) paa Sagen. Først og fremst maa man huske paa, at Tingen ser langt farligere ud hos os, fordi Striden mellem Konservatismen og Radikalisme paa Grund af vort Etkammersystem staar direkte mellem Regjering og Repræsentation, istedetfor til væsentlig Grad indenfor selve den tredelte Repræsentation, som andetsteds Tilfældet er. Og

overhovedet bør man, inden man indlader sig paa, med Kongemagt og Union for Die, at afgjøre, om den norske Nation virkelig glider nedover paa det radikale Skraaplan, opsætte sin Dom, indtil det først viser sig, om det nuværende radikale Storting fortsætter med saa afgjørende at trodse sig frem, efterat Repræsentanterne have været hjemme i sine respektive Bygder et halvt Aar, og dernæst, om de nye Valg godkjende Radikalismen.

En nu afdød Storthingsmand gik ind, at han troede, Valgene til 1880 Aars Storting vilde blive radikalere end nogen sinde, men at Valgerne til 1883 Aars Storting vilde vise en Reaktion. I det Første har han faaet Ret; vi faa nu se, om han faar Ret i det Sidste. Umuligt er det ikke.

Gaader og Opgaver.

No. 152. (Logogrif). Et Ord af 10 Bogstaver. 1. 2. 1. 2, en nær Slægtning; 3. 4. 5., en Del af et Hus; 6., en Interjektion; 7. 8. et Grundtal; 9. 10. et andet Grundtal. Det hele er et Landskab.

No. 153. What is that which never asks any questions and yet requires many answers?

No. 154. My First is an insect, my Second a quadruped, and my Whole has no real existence.

Opløsning paa Gaaderne i No. 3.

No. 150. Bogstavet a. 151. A pair of Spurs.

Rettelse: I nærværende Hefte, Side 101, anden Spalte, Lin. 16 nedenfra staar 1825; læs: 1525.

Indhold: Dr. Martin Luther. — Familien Høllringen. — Lidt om Kunstens Fremstilling af Moses og Evangelisterne. — Evensterne og den konstitutionelle Konflikt i Norge. — Gaader og Opgaver.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,
COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC. }

DECORAH, IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER,

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.

Decorah, - - - Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Raffelovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Verktøi, Bygningmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

☞ Ekstere af den skønne Psalme: „Hjertelig kjær, har jeg dig, Herre“, gjøres opmærksomme paa Past. Wieses Bog

Lidt Psalmehistorie med Mere,

der indeholder mange vakte Fortællinger om denne Psalme. Bogen faaes smukt indbunden hos J. E. Lee, Decorah, Iowa, for 50 Cents, i Guldfnit 75 Cents. (Overfluddet er bestemt til et veldædiget Diemed).

J. T. RELF,

PHOTOGRAF,

uhadler med Kammer, Lister, Albums, Fliedels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc.

Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. ☞ Alle mine Negativbilleder retcheres af den anerkjendt dygtige

Retuchør, Miss Emille Christophers. Afsteg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore, *Decorah, Iowa.*

20de Bind af „For Hjemmet“,

indeholdende den meget interessante og lærerige Reiseskilbring

Nordvest-Passagens Opdagelse,

foruden meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00.

Adresse: K. Thronsen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

PETER GJEMS,

Reisfende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,
tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig
paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

Ældre Bind af „**For Hjemmet**“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II),
og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skil-
dning „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrens“,
„Jacob Flints Reise“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip
Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongosloden“,
„Skovstjernen“ (Missionsar Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet inter-
essant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00

18de Bind, se 2den Side af Omslaget.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Mis-
fignsberetningen „Ser Ar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00.

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rei-
seskildring „Nordvest-Pasagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt
Læsestof, portofrit for \$1.00; alle 5 Bind for \$4.00.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titel-
blad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: **R. Thronsen,**
Dr. 14, Decorah, Iowa.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „**For**
Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.

Adresse: **R. Thronsen,** Dr. 14, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„**To ældgamle Sange fornnyede**“,

nemlig **Tolvtalvisen** og **Den gyldne ABC** 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: **R. Thronsen,** Dr. 14, Decorah, Iowa.

RUDOLPH & SON, **Apothekere og Boghandlere,**

Decorah, Iowa.

Lægemidler tilberedes samvittighedsfuldt efter Lægers Recepter.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Stovler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
Steyers Bygning ved Siden af Winnesheit House.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre=Læge.
Decorah = = Iowa.

Philip Ashton eller den nye Robinson,
Martyren i St. Andrews, Jacob Flints Reise, Elisabeth, en dansk Fortælling,
Skoofstjernen (Missionær Fjeldstedts Ungdomshistorie) — alle disse og flere
mindre Fortællinger samt meget andet interessant Læsestof findes i 9de Nar
gang (15de og 16de Bind, 24 Hefter) af „For Hjemmet“, der sendes porto-
frit til hvilken som helst Adresse i de For. Sta'er og Canada for \$2.00.
Adresse: K. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Min Möbelhandel.
J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti-
ders billigste Priser. Reparationer udføres.
Ligklæder havees paa Lager. Begravelser besørjes.

Noget Rest-Eremplarer af
Socrates's Forsvarstale ved Platon
samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilsam-
men portofrit for 35 Cents.
Adresse K. Thronsdjen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH, IOWA.**

Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Aargangen 1878, sidste Bind af 1879, samt Aarg. 1880), hvilket til- sammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afve- rende Læsestof samt Titellblade og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse: N. Thronsdon,
Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Kost billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyrelsen

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

— Gier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allapatee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at ervedere alle Ordres med fort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inskription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hrr. Harvey Miller og Julius Rosenheimer.

P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Inskription samt nærmest Feragt-Office.

P. E. Haugen.